

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kultura školy se zaměřením na MŠ

School culture focusing on kindergarten

Veronika Nechvátalová

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Jiří Trunda, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

Odevzdáním této bakalářské práce na téma kultura školy a školský management potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 7. 12. 2018

Velice děkuji panu Mgr. Bc. Jiřímu Trundovi, Ph. D. za pomoc při psaní této bakalářské práce, za jeho vstřícnost a odborné vedení. Zvláštní poděkování pak patří učitelům mateřských škol a rodičům dětí, kteří byli ochotni spolupracovat na mé práci.

ABSTRAKT

Tématem bakalářské práce je kultura školy a školský management. Cílem bakalářské práce je analýza kultury v mateřské škole, identifikace jejích jednotlivých prvků, popis jejích projevů a komparace názorů učitelů a rodičů. Práce je dělena na dvě části. Teoretická část je rešerší dostupných materiálů a odborné literatury a je zaměřena na kulturu školy, její části, funkce, management a komunikaci školy. V závěru práce komparuji názory učitelů mateřských škol a rodičů, jejichž děti mateřskou školu navštěvují. Výstupem je popis rozdílů a možné příčiny těchto rozdílů. Metodou výzkumného šetření je dotazník, který byl rozeslán po internetu. Je zaměřen na skutečnosti, které ve školách rodiče a učitelé oceňují, jak hodnotí svou školu z hlediska inovativnosti, vztahů mezi subjekty vzdělávání, propagace a prezentace, vizuální stránky školy, nabídky akcí a kroužků pro děti i rodiče a podobně. Tyto skutečnosti jsou děleny dle odpovědí rodičů a učitelů zvlášť. Jsou také komentovány z hlediska umístění škol v České republice. Obě zkoumané skupiny se ve výsledcích shodují, ale někdy také rozcházejí. Rozcházejí se zejména ve využívání inovativnosti ve školách. Shodují se hlavně v důležitosti osoby učitele a v kladení důrazu na program a akce, které jsou připravované pro děti.

KLÍČOVÁ SLOVA

mateřská škola, komunikace, komunikace s rodiči, klima školy, kultura, kultura školy, prostředí školy

ABSTRACT

The topic of this bachelor thesis is culture of school and school management. Goals of this thesis is an analysis of school culture in kindergarten environment, identification of its signs, description of its behaviour and comparison between opinions of kindergarten teachers and parents. This thesis is split into two parts. The theoretical part is a research of available sources on this topic and it is focused on school culture, its sections, functions, management a communication. At the end of the thesis I compare opinions of kindergarten teachers and parents, whose children attend at their respective kindergarten. The output is a description of differences between teachers and parents in their opinions and potential causes of these differences. The method of this research is a survey, which had been sent over the internet to a certain selected people. This survey is focused on facts , how parents and teachers appreciate their school (kindergarten), how they rate it in terms of inovations, relationships between education subjects, propagation and presentation, visual look of the school (kindergarten), the array of available hobby groups and activies for children and parents and so on. These gathered facts are then split into two specific groups, responses of parents and responses of teachers. These facts are also commented by their respective location in Czech Republic. Both of these groups differ in their responses and opinions. They mainly differ in their opinion on school inovations, however they seems to agree on the importance of the teacher , also they agree on putting the emphasis hobby groups and activities which are available for children.

KEYWORDS

Kindergarten, Communication, Communication with parents, Climate of the school, Culture, School culture, School environment

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Mateřská škola	10
1.1 Charakteristika a specifika	10
1.2 Funkce	11
2 Kultura školy	13
2.1 Podstata kultury školy – co je to?	13
2.2 Prvky kultury školy	15
2.2.1 Verbální symboly	17
2.2.2 Symboly chování	18
2.3 Silná a efektivní kultura	18
2.4 Slabá kultura	19
3 Klima školy	21
3.1.1 Společné znaky kultury a klimatu:	22
3.1.2 Rozdílné znaky kultury a klimatu:	23
4 Školní prostředí	24
4.1 Vnitřní prostředí	24
4.2 Vnější prostředí	25
4.2.1 Konkurence	26
5 Komunikace mateřské školy	27
5.1 Komunikace školy uvnitř organizace	27
5.2 Komunikace školy s vnějším prostředím	28
5.2.1 Síťování škol	28
5.2.2 Zřizovatel	28

5.2.3	Komunikace s rodiči	29
	VÝZKUMNÁ ČÁST	30
6	Úvod do výzkumné části	30
6.1	Cíl bakalářské práce	30
6.2	Dotazníkové šetření	31
7	Interpretace výsledků	32
7.1	Inovativnost mateřské školy	32
7.2	Nabídka kroužků a vyžití pro děti	33
7.3	Výstupy dětí a očekávání rodičů	34
7.4	Komunikace rodičů a učitelů	35
7.5	Vztahy mezi dětmi a učiteli	37
7.6	Vybavenost školy	38
7.7	Doporučení školy	39
7.8	Propagace a prezentace	46
7.9	Co se rodičům na škole nejvíce líbí?	48
	Závěr	50
	Seznam použitých informačních zdrojů	52

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je Kultura školy a školský management. Zaměřila jsem se na mateřskou školu, jelikož je mi ze všech typů škol a školských zařízení nejbližší. Cílem bakalářské práce je analýza kultury v mateřské škole, identifikace jejich jednotlivých znaků a popis jejich projevů. Komparovat názory učitelů a rodičů dětí, které mateřskou školu navštěvují. Předpokládám, že rodiče a učitelé na mateřskou školu nahlíží jiným pohledem a rozdíly jsou v určitých oblastech razantní. Příčinou může být nedostatečná komunikace a neznalost problematiky.

Každá organizace je specifická svou kulturou, která je rozpoznatelná podle jasně popsaných znaků. Utváření kultury školy je velmi důležitá oblast školství. Kultura ovlivňuje každého člověka, který je členem organizace, ať už se jedná o zaměstnance, o rodiče či o dítě, které do školy nastoupí. Pouze škola s kvalitní kulturou dokáže úspěšně pracovat se změnami a konkurovat ostatním školám. Konkrétně mateřská škola je nyní doslova zahlcena legislativními změnami. Je na každé škole, jak se se změnami vypořádá. Každá škola si přeje být pro své klienty přitažlivá, efektivní, žádaná, mít výbornou image s pozitivním klimatem. Školu identifikujeme dle vizuálních a nehmátatelných znaků. Kulturu charakterizuje také klima školy, které je projev prostředí kultury školy.

Práce je dělena na dvě části. Teoretická část je rešerší dostupných materiálů a odborné literatury a je zaměřena na kulturu školy, její části a znaky, management a komunikaci školy. V teoretické části se čtenář dozví, jak se projevuje silná a jak slabá kultura školy. Je zde popsán i návrh zlepšení kultury školy. V této části jsou popsány všechny znaky školy, definován termín „klima školy“ a diferenciací s termínem „kultura školy“. V mé práci popisují a rozlišují vnější a vnitřní prostředí a jejich účastníky. Věnuji se také komunikaci školy s různými subjekty, jelikož je to důležitá součást kultury školy a kvalitní komunikací je definována silná kultura školy. Ve výzkumné části práce se věnuji komparaci názorů učitelů a rodičů dětí, které dochází do mateřských škol. Účelem výzkumu je porovnat odpovědi těchto dvou skupin a komentovat výsledky. Zaměřila jsem se na znaky kultury školy, které respondenti nejvíce na škole oceňují, které by ve škole rádi viděli, ale i na to, co jim na škole chybí a rádi by to změnili. Rozdíly, které z výzkumu vzešly, komentuji a popisují jejich příčiny. Předpokládám, že rodiče a učitelé na mateřskou školu nahlíží jiným

pohledem a rozdíly jsou v určitých oblastech razantní. Příčinou může být nedostatečná komunikace a neznalost.

Cílem je ověření těchto výzkumných předpokladů:

1. Více než 50 % učitelů tvrdí, že je komunikace mezi rodiči a pracovníky bezproblémová, avšak rodičů toto tvrdí méně než 50 %.
2. Rodiče nejvíce na škole oceňují profesionální pedagogický sbor (učitele).
3. Více než 50 % všech respondentů (učitelů i rodičů) by doporučilo školu svým známým.

Tyto výzkumné předpoklady byly ověřeny dotazníkovým šetřením a v závěru této práce jsou popsány.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Mateřská škola

1.1 Charakteristika a specifika

Mateřská škola (nultá úroveň ISCED¹) patří do primárního vzdělávání a je první vzdělávací institucí, které dítě navštěvuje. Formuje osobnost dítěte a orientuje se na osvojení základních klíčových kompetencí. Zajímavé je, že mateřská škola je školou, tedy vzdělávací institucí, teprve od roku 2004 a přizpůsobuje rámec daný školským zákonem a RVP svým podmínkám. Dle RVP² jsou společné cíle předškolního vzdělávání následující, orientuje se k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání, umožňující mu se snáze a spolehlivěji uplatnit ve společnosti znalostí.

Ve školském zákoně³ je předškolní vzdělávání definováno takto a s účinností od 1. 1. 2017 podle § 34 odst. 1 školského zákona platí: „Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let. Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li dále stanoveno jinak.” Vlastní předškolní vzdělávání dětí je povinné od 1. 9. 2017.

Paní Lažová definuje mateřskou školu jako první setkání rodiče i dítěte s institucí, která ovlivní život dítěte navždy. „Mateřská škola je první setkání rodiny se školstvím. První dojmy mohou ovlivnit dítěti celý další vzdělávací proces a vztah k učení a věděni celkově. Nejde o to, zda bude dítě jednou chytré, vzdělané, ale zda bude motivované k učení s touhou dovídat se a zkoušet nové věci. Jde také o to, zda bude dítě sebevědomé, bude umět uplatnit,

¹ ISCED (International Standard Classification of Education) je mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání podle UNESCO od roku 1976. Patří do rodiny ekonomických a sociálních klasifikací Organizace spojených národů (OSN).

² Rámcový vzdělávací program, 2017

³ Zákon č. 561/2004 sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon)

co ví, prosadit se, případně přijmout, že na něco nestačí, že není ve všem nejlepší.“ (Lažová, 2013, str. 10)

Povinné předškolní vzdělávání je zavedeno od školního roku 2017/2018 a platí pro všechny děti, které v daném roce dovrší věk 5 let do 31. srpna. Toto vzdělávání je bezplatné v mateřské škole zřizované státem, krajem, obcí či svazkem obcí.

1.2 Funkce

Díličními funkcemi, které mateřská škola vykonává, jsou funkce výchovná, při které se dítě připravuje na plnění role ve společnosti pro osobní a profesní život, je vychováváno tak, že přijímá určité hodnoty, kterými se v životě řídí, funkce personalizační a socializační, při kterých škola předává dítěti vzorce chování a občanského jednání, funkce integrační, při které škola zprostředkovává dítěti jeho uvedení do společnosti, funkce hodnotová, kdy je dítěti předkládáno, co je důležité, co má význam a čeho si vážit a získává hodnoty pro budoucí život, a funkce kvalifikační, při čemž škola vybavuje dítě znalostmi a vlastnostmi, které jsou důležité pro vstup na základní školu.

Koťátková také popisuje osobnostně orientovaný model předškolního vzdělávání. „Základem je rozvíjení osobnosti každého dítěte, které vychází z vrozených dispozic a potřeb dítěte, ale jeho možnosti jsou přirozeně pedagogickou prací posouvány, a to v kontextu celé jeho osobnosti. Osobnostní orientace, jak se často toto směřování nazývá, má výchozí základ v individualizovaném výchovně-vzdělávacím působení na dítě. Důležité místo v práci učitele má pedagogická diagnostika zjišťující, co dítě zná a potřebuje a s tím je spojena nabídka, jež vzbuzuje zájem a chuť učit se a přirozeně umožňuje nové poznatky začleňovat k těm, které si již dítě osvojilo.“ (Koťátková, 2014, stránky 157, 158)

„Mateřská škola bude doplňovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni vytvářet dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. (Svobodová, 2010, str. 43)

„Pojetí a funkce mateřské školy se mění se změnami společenských potřeb. Ryze výchovná funkce (zaměřená na výchovu socialistického občana) z předešlého období se rozrůstá o další funkce tak, aby se mateřská škola mohla stát místem socializace dětí, které podporuje

jejich osobnostní a sociální rozvoj a připravuje je na život osobní, pracovní i občanský.“
(Syslová, 2016, str. 17)

Paní Kořátková a paní Svobodová mají empatický názor a to takový, že škola doplňuje rodinu a podobá se výchově v ní. Dítě se rozvíjí, školu rádo navštěvuje a má samo zájem se učit. Kdežto paní Syslová školu vnímá jako místo socializace a společenskou potřebu.

Pro život dítěte má předškolní vzdělávání velký význam. To, co dítě prožije v prvních letech svého života, se následně projevuje do jeho celého života. Mateřská škola je prvním pilířem pro pochopení toho, jak funguje škola. Probíhá zde socializace mezi vrstevníky a dítě získává přehled o tom, kdo je autorita. Socializace s vrstevníky je důležitá pro budoucí život. Dítě začíná navazovat přátelské vztahy, začíná být schopné spolupracovat, soucítit a tolerovat. Důležitá je v tomto věku komunikace dítěte s rodičem, dítěte s učitelem a dítěte s dítětem. Prostředí mateřské školy dítěti pomáhá osvojovat základní návyky, adekvátně komunikovat, poznávat a rozeznávat oblasti, kterým se budou věnovat na základní škole a dále v životě. Mateřská škola pomáhá rozvíjet dítě jak po psychické stránce, tak i po fyzické. Dítě má možnost navštěvovat různé zájmové kroužky, učit se novým dovednostem, sportovat a rozvíjet motoriku.

2 Kultura školy

2.1 Podstata kultury školy – co je to?

Nejprve se nutně vysvětlit pojem „kultura“ jako takový. „Pojem kultura je široký, mezioborový pojem, označující sdílený a naučený způsob myšlení, cítění a chování, který vzniká v důsledku sociálních skupin na vnější podmínky a jako účinný nástroj zvládnání těchto podmínek je v rámci sociálních skupin předáván. Sdílené hodnoty, názory a normy, které determinují způsoby myšlení, cítění a chování a jejich produkty materiální i nemateriální povahy, představují obsah kultury, který je pro každou skupinu specifický a je předáván prostřednictvím učení.“ (Lukášová, Organizační kultura a její změna, 2012, str. 12)

Grecmanová (Grecmanová, 2008, str. 26) uvádí několik možných definic kultury školy dle teoretických přístupů jako:

- faktor určující strukturu v mezinárodním srovnávacím výzkumu
- regulační mechanismus, který řídí přizpůsobení organizace prostředí
- společné poznávání
- systém společně používaných symbolů a významů
- projekci podvědomí
- významný faktor v kontextu tvorby organizace

M. Pol ve své publikaci z roku 2005 definuje kulturu školy obtížně definovatelný, avšak relativně všudypřítomný a relativně stálý faktor, který obsahuje přesvědčení a hodnoty, porozumění, postoje, významy, normy, symboly, rituály, ceremonie, preferovaná chování, a který se projevuje v chování lidí ve škole. Kultura školy v sobě zahrnuje zkušenostní bázi a potenciál změny a kvality školy. Jejím jádrem jsou obvykle hodnoty.

Kvalitní kultura⁴ je založena na sdílení cílů všech zúčastněných, což znamená ředitel, učitelé, žáci a rodiče žáků, týmové práci, formulaci „my“ a hrdosti nad společně dosaženými výsledky. Kultura školy je vnitřní faktor, ale to, jaká kultura je, ovlivňuje také vnější prostředí. Týká se vždy lidí, kteří jsou se školou v souvisejícím vztahu, tj. rodiče, zřizovatel, učitel, ředitel.

„Sdílení znalostí a zkušeností je výměna informací mezi učiteli uvnitř týmů i mezi týmy. Sdílením zkušeností se pedagogové navzájem učí, získávají inspiraci, jsou motivováni k dalšímu učení. Pedagogické sdílení je setkávání učitelů, kteří se chtějí podělit o své znalosti, rozdělit se s ostatními o své pocity, zážitky, problémy a otázky, nápady, názory, vyměnit si zkušenosti z praxe, diskutovat o otázkách pedagogické praxe.“ (Syslová, 2016, str. 37) Vysvětluje termín Syslová, sdílení je důležité pro komunikaci uvnitř školy a utváření kultury školy.

„Pod pojmem kultura školy chápeme obraz školy, tedy to, jak se škola navenek prezentuje, jakou má pověst u odborné i rodičovské veřejnosti. Ve své podstatě v sobě kultura skrývá několik vzájemně souvisejících prvků, jimiž jsou symboly, osobnosti, image a pravidla jednání.“ (Syslová, 2016, str. 18)

Podle Syslové je tedy kultura školy něco, dle čeho si školu pamatujeme. Je důležité, jak škola působí na svého potenciálního zákazníka – tedy rodiče. Díky kvalitní kultuře má škola mnohem větší šanci mezi svou konkurencí.

Lukášová ve své knize definuje organizační kulturu, což je obecnější termín, jako „soubor základních přesvědčení, hodnot, postojů a norem chování, které jsou sdíleny v rámci organizace a které se projevují v myšlení, cítění a chování členů organizace a v artefaktech (tj. výtvorech) materiální a nemateriální povahy.“ (Lukášová, 2012, str. 18)

H. Grecmanová ve své knize zmiňuje výklad kultury E. H. Scheina, že „kultura je vzor základních předpokladů, vymyšlený, odhalený nebo vyvinutý danou skupinou, v průběhu řešení problémů vnější adaptace a vnitřní integrace, který je v organizaci natolik zaveden, že

⁴ Základní hodnotami, které charakterizují kvalitní kulturu školy, je úspěšná a kvalitní komunikace – s žáky, rodiči, s učiteli, zřizovatelem, veřejností. Jasný a zcela dodržovaný soubor norem a pravidel, které zdůrazňují, jak je důležité vzdělání. Silná kultura má možnost ovlivňování průběhu všech organizačních jevů. Silná organizační kultura nemá vliv pouze na organizaci jako celek, ale zejména na člověka, který v organizaci působí, jelikož působení v silné a stabilní společnosti člověka podporuje a motivuje k lepší práci

může být považován za validní a tedy se z něho mohou učit noví členové správnému způsobu vnímání myšlení a cítění ve vztahu k těmto problémům“ (Grecmanová, 2008, str. 26)

Kulturou školy se zabývá také paní Walterová v pedagogickém slovníku – „Kultura školy zahrnuje klima školy, styl vedení lidí, soudržnost při uplatňování společenských strategií, motivující faktory, fyzické prostředí a její image.“ Domnívá se tedy, že kultura je nadřazena klimatu školy, že do ní klima spadá. Klimatem školy se bude zabývat jedna z následujících kapitol.

2.2 Prvky kultury školy

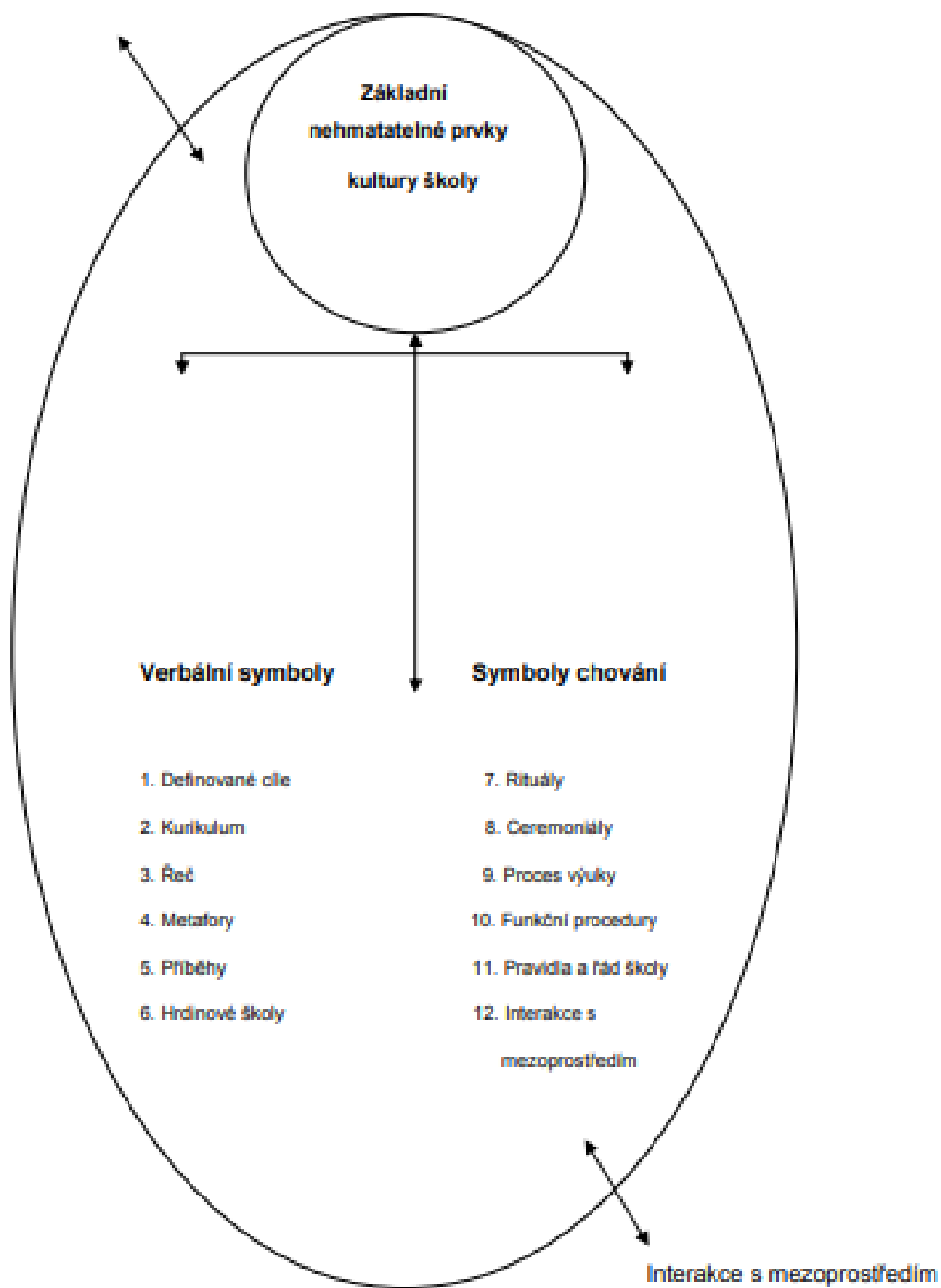
Mezi hlavní, základní, prvky kultury, dle Světlíka, se řadí hodnoty, normy a vztahy.

Hodnoty jsou jádrem organizační kultury. „Hodnoty vyjadřují obecné preference promítající se do rozhodování jednotlivce či organizace. Projevují se ve stanoviscích a postojích, které lidé v organizaci zaujmají, v tom, co považují za dobré či špatné, za přijatelné a nepřijatelné.“ (Lukášová, 2012, str. 21) Díky sdílení hodnot se škola stává důležitým nositelem kultury. Hodnoty jsou předávány dětem či jiným učitelům a utváří se uvnitř školy. V některých případech mohou být ventilovány i navenek. Školy často definují a formulují své hodnoty a prezentují je ve svých cílech.

Normy bývají nepsaná pravidla chování, určují, co je správné a co ne. Určují to, co by měli a neměli lidé dělat. Dodržování norem je chápáno jako souhlas s danou kulturou a nedodržování a porušování je sankcionováno.

Vztahy lidí jsou důležitou součástí činnosti, jejich vzájemné působení ovlivňuje kulturu organizace a také samotný pedagogický proces. Pokud jsou vztahy dobré a uvolněné, napomáhají vytvářet správnou atmosféru školy. Pokud je atmosféra ve škole příznivá, je vytvořen základ pro správné prostředí ke vzdělávání dětí.

Interakce s mezoprostředím

Obrázek č. 1 - Systém kultury školy (Světlík, 2009)

2.2.1 Verbální symboly

Umožňují novým zaměstnancům prvotní orientaci v organizaci. Jedná se o propojení minulosti se současností školy. Jedná se o definované cíle, kurikulum, řeč, metafory, příběhy, hrdinové školy.

Paní Svobodová ve své knize (Svobodová, 2010, stránky 30, 31) rozděluje *kurikulum* na několik typů:

- Formální kurikulum představuje vzdělávací program, tzn. plánované cíle vzdělávání, obsah, prostředky a podmínky vzdělávání, jeho realizaci a způsob hodnocených výsledků.
- Neformální kurikulum tvoří doplňkové a neplánované aktivity mateřské školy, (setkání s lidmi či přírodními jevy, divadla a jiné společenské akce, nečekané události, kroužky mimo běžný program, návštěvy, výstavy...).
- Skryté kurikulum tvoří zejména klima školy. Jde o celou síť vnějších i vnitřních vztahů, které ovlivňují vzdělávání (vztahy mezi personálem a dětmi, mezi dětmi samotnými, mezi všemi zaměstnanci, mezi školou a rodiči, popř. dalšími partnery...). Přívlastek skryté vyjadřuje jeho nesnadné vyjádření, ale krátký pobyt ve škole nám zpravidla stačí k tomu, abychom ho vycítili.
- Rodinné kurikulum, rodinné zázemí, ovlivňující vztah dítěte ke vzdělávání i jeho výsledky, může i v mateřské škole napomáhat k jeho optimálnímu rozvoji, či ho naopak zbrzdit.

Řeč a jazyk je jedním s nejdůležitějších dílčích částí kultury školy, jelikož pomocí řeči je zprostředkováván celý pedagogický proces. Pomocí řeči probíhá zprostředkování hodnot. Používání řeči a jazyku může vést k vytvoření specifického slovníku školy, který odráží hodnotovou úroveň školy. V mateřské škole je jazyk a řeč velice důležitá, děti rády opakují a učí se od dospělých. To, jak se vyjadřuje pedagog, ovlivňuje vyjadřování dítěte.

Příběhy propojují minulost s budoucností a vypráví historii školy.

Hrdinové školy bývají výborní učitelé či talentovaní a úspěšní žáci, to je výborná vizitka školy. Jejich funkcí je motivovat zaměstnance („budu stejně dobrý jako hrdina“), nastavují laťku výkonu, zobrazují modely chování, udržují jedinečnost organizace. Dle Syslové jsou

osobnosti lidé, kteří reflektují hodnoty školy a stávají se modelem pro napodobování chování. Bohužel sem patří i negativní hrdinové školy, kteří vytváří či vytvořili v minulosti špatnou vizitku škole. (Syslová, 2016, str. 18)

2.2.2 Symboly chování

Jinými slovy symbolická jednání. Jde o ustálené vzorce chování a obyčeje, které škola dodržuje a tradice, které se opakují. Škola si zakládá na jejich dodržování. Díky těmto tradicím si škola vytváří vlastní identitu a napomáhá hladkému fungování organizace.

Rituály, při kterých jsou vyznamenáváni nejlepší pracovníci či celoškolní setkání kolegů při příležitosti odchodu důležitého či ctěného pracovníka do důchodu.

Ceremoniály jsou méně formální a pečlivě připravené akce při speciálních příležitostech (oslavy založení školy, Vánoční oslavy – besídky). V mateřských školách se nejčastěji konají ceremonie Vánočních besídek pro rodiče či Vánočních trhů, při kterých se symbolicky prodávají výrobky dětí.

Jednoznačně stanovená *pravidla a řád školy* jsou důležitá pro bezpečný chod školy. Musí se jimi řídit jak učitelé, tak děti. V mateřské škole se často vytváří pravidla jednotlivých tříd, kterými se musí děti řídit a neporušovat je. Učí se vytvářet pravidla a stanovovat jejich platnost. Při porušení přichází trest či důtka, dítě si tak uvědomuje důležitost dodržování pravidel a stanovených mantinelů.

2.3 Silná a efektivní kultura

„Pedagogická kultura školy by měla být vědomě utvářena tak, aby podporovala proces učení na úrovni jednotlivce (dítěte, učitele, ředitele) i celé organizace (kvality mateřské školy) Atmosféra mateřské školy pak deklaruje, že učení je samo o sobě výraznou hodnotou a styl vedení lidí směřuje k trvalé kultivaci organizace.“ (Syslová, 2016, str. 20) Efektivní kultura je definována především společným náhledem učitelů a zaměstnanců na dění ve škole a okolo školy, spoluprací s místní komunitou (s rodiči žáky, s místními kluby), ředitelem, který jasně a srozumitelně formuje žádoucí podoby kvalitní kultury školy. Ve škole by měla panovat shoda mezi nehmotnými prvky kultury a materiálními symboly, což znamená rovnováha norem a hodnot. Je nezbytné, aby s jednotlivými prvky kultury byli všichni zaměstnanci nejen seznámeni, ale aby se s nimi také každodenně setkávali a věděli, že

existují. Ředitel ve škole se silnou kulturou dohlíží na dění ve škole a soustavně kontroluje práci, kontroluje osobnostní sebezdokonalování pedagogického sboru. Ředitel jmenuje do důležitých funkcí žádoucí typy lidí – ty, kteří jdou správným směrem a působí správně na ostatní. Přednosti silné kultury jsou nízká fluktuace⁵ zaměstnanců, jasný a přehledný pohled na podnik, rychlá implementace nových věcí, vysoká jistota v organizaci a stabilita podniku, nižší nároky na kontrolu. Nedostatek může být tendence k uzavřenosti systému organizace, trvání na tradicích a nedostatek flexibility. Avšak silná kultura může být pro organizaci prokletím, a to zejména v situaci nutné změny zaběhnutých stereotypů.

Přednosti a nedostatky silné kultury školy (Nový, 1996, str. 29):

PŘEDNOSTI	NEDOSTATKY
Jasný a přehledný pohled na školu	Tendence k uzavřenosti
Bezkonfliktní komunikace	Trvání na tradicích a nedostatek flexibility
Rychlé nalezení řešení a rozhodnutí	Blokace nového
Rychlá implementace inovací	Kolektivní snaha vyhnout se kritice
Málo formálních předpisů, nižší nároky na kontrolu	Vynucování konformity za každou cenu
Vysoká jistota a důvěra spolupracovníků	Složitá adaptace nových pracovníků
Vysoká motivace	
Nízká fluktuace	
Značná identifikace se školou a loajalita	

2.4 Slabá kultura

Znamená, že pedagogický sbor se neshoduje či se distancuje od sdílení společných předpokladů, norem chování a hodnot. Projevuje se slabou jednotností názorů a také špatnou komunikací. Mohou následně vznikat konflikty mezi vedením a učiteli. Škola se slabou

⁵ Nepravidelné a časté změny ve složení pedagogického sboru.

kulturou má i špatné klima a pedagogický proces je tím postihnut. Nejsou dostatečně ovlivněny základní přesvědčení jedince, znamená to také, že učitelé nemusí mít důvěru ve vedení.

Jak kulturu školy zlepšit?

Je důležité jasně formulovat cíle a propojit je s potřebami učitelů a žáků. Důležité je formulovat to, k čemu bude směřovat budoucí spolupráce učitelů. Dále také podporovat růst pedagogického sboru a motivovat každého zaměstnance. Podporovat profesní sdílení, osobní kontakt a týmovou práci. Nejdůležitější je však zaměřit se na vzdělání žáků, jelikož to je nejdůležitější cíl práce pedagoga.

1. Inovativnost jako možná cesta ke zlepšení kultury školy
2. Rozvoj učitelů, DVPP a jeho plán, účinné přenesení do praxe
3. Estetické prostředí a pořádek
4. Obecně dbát na zlepšení vztahů – častější porady, společná setkání, mimopracovní akce

3 Klima školy

Termíny kultura a klima bývají často zaměňovány a je proto třeba je rozlišit. Pojetí klimatu školy je v odborné literatuře mnoho, například Grecmanová ve své knize popisuje školní klima jako „projev jejího prostředí (s ekologickou, demografickou, sociální a kulturní dimenzí), který vnímají, prožívají a hodnotí jeho účastníci (žáci, rodiče, učitelé, školní inspektoři, veřejnost). Klima školy může představovat klima třídy a výuky, klima učitelského sboru, komunikační, organizační či školní klima atd.“ (Grecmanová, 2008, str. 33) Klima školy patří mezi skryté kurikulum. Dále Grecmanová uvádí, že se uvnitř školního prostředí může klima vztahovat k různým horizontálním a vertikálním složkám organizace. Může se rozlišovat klima výuky, klima tříd, klima ročníků, klima učitelského sboru, organizační a školní klima.

Čapek uvádí, že klima patří mezi stabilní psychosociální faktory prostředí třídy (trvalejší sociální vztahy mezi účastníky edukačních procesů), na rozdíl od atmosféry ve třídě, která je proměnlivá (krátkodobé stavy interakce mezi účastníky edukačních procesů). (Čapek, 2010, str. 12)

Čapek (2010, str. 17, 24) dále rozlišuje spolutvůrce školního klimatu na učitele, žáka a rodiče. Přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat funkci třídního učitele. Právě ve své třídě musí učitel nejvíce vynaložit své úsilí. Poznat žáky, vědět, co na ně platí a jak s nimi jednat, jak rozvíjet jejich schopnosti, kdy je pobízet a kdy brzdit. Je chybou, pokud třídní učitel nemá dostatek výukových hodin ve své třídě a chybí mu prostor pro jeho důležité působení. Klimatu ve třídě lépe vyhovuje, upozaduje-li pedagog svou mocenskou roli a tam, kde je to možné, ponechává iniciativu a aktivitu žákům. Rodič se nedá považovat za přímého tvůrce klimatu ve třídě, ale rodič do něho velmi často zasahuje. Jako „spolupříjemce“ školního vzdělávání svého dítěte v ideálním případě školu pozoruje a dozoruje, vznáší své názory a připomínky. A jeho požadavky bývají velmi často oprávněné.

„Pochopitelné je, že záměrem by mělo být vytváření pozitivního třídního klimatu, protože to je významný předpoklad pro základ dětské pozitivní životní perspektivy.“ (Kořátková, 2014, str. 117)

Paní Kořátková ve své knize uvádí, že klima mateřské školy vytvářejí především učitelé, „V mateřské škole je více přirozených příležitostí pro setkávání rodiny a učitelů, než je tomu v základní škole. Kupodivu na dítě působí v mateřské škole souběžně větší počet dospělých, kteří mají různé povahové vlastnosti a vzájemné vztahy. Dítě je na počátku začleňování se do širší společnosti a velmi intenzivně vnímá chování nových dospělých, jejich komunikaci, způsoby řešení všech situací a citovou oporu nutnou pro ochotu přizpůsobit se a něčemu se učit.“ (Kořátková, 2014, stránky 145, 146)

„V předškolním věku a na začátku mladšího školního věku děti ještě nejsou schopné vytvořit stálou skupinu. Vytvářejí přechodná, hravá seskupení. U předškolních dětí s projevují tendence hromadně reagovat na různé situace emocionálně (pláč, smích, sympatie, agrese, hluk). Postupně se ve skupině upevňují sociální emoce, motivační tendence, roste schopnost autoregulace, rozvíjí se sociálně poznávací schopnosti a dovednosti. Vrstevnické vztahy zatím nejsou pevně utvářeny. Děti ještě nedozrály k vlastní sebereflexi, nevnímají druhé dítě jako osobnost, naopak zde doznívá dětský egocentrismus. Interpersonální vztahy jsou v náznacích, projevují se v nadřazenosti, závislosti, organizování a řízení starších dětí nad mladšími. Stále zůstává největší závislost v této vývojové etapě na matce, během školní docházky však ochabuje. Hra v předškolním a v začátku mladšího školního věku je hlavní náplní všech činností.“ (Čapek, 2010, str. 20)

Je tedy jasné, že klima v mateřské škole musí pedagogové zajistit příjemné. V tomto věku je dítě velmi citlivé a vnímá veškeré změny v jeho životě. Pedagog proto musí působit mile a pro dítě jako opora. Pokud je ve třídě přívětivé klima a příjemná atmosféra, dítě si lépe zvyká, do školky chodí rádo a není smutné.

3.1.1 Společné znaky kultury a klimatu:

- Molární⁶ fenomény, které ovlivňují chování lidí v organizaci a současně jsou následkem tohoto chování
- Nejsou pouze funkcí osob, nýbrž také institucionálních aspektů organizace
- Nejsou spojeny jen s organizací jako celkem, ale také se mohou vztahovat k subsystémům organizace

⁶ Molární označuje vědecké uchopení zkoumaných fenoménů v původním smyslu (Cakirpaloglu, 2012)

- Souvisejí s vývojem organizace (Grecmanová, 2008, str. 27)

3.1.2 Rozdílné znaky kultury a klimatu:

- Kultura organizace má vědecké zakotvení v kulturní antropologii, kdežto klima má vědecké zakotvení v psychologii
- Kultura se konceptualizuje společným poznáváním a objevuje se u ní orientace na minulost kulturního konceptu, klima se vztahuje k vnímání aktuální reality v organizaci (Grecmanová, 2008, str. 27)
- Kultura školy může být dána nejen obrazem a pověstí, jakou má u veřejnosti, jaké má cíle a hodnoty, ale i svou historií, velikostí, právní formou, strukturou, formou řízení a mnoha dalšími faktory (Eger, Čermák 1999 a další, v (Čapek, 2010, str. 140)), kdežto školní klima je vlastně prožívání kultury školy.

4 Školní prostředí

Prostředí školy je ovlivňováno ze dvou stran a to vlivy vnitřního prostředí a vlivy vnějšího prostředí. Vnější prostředí se dále dělí na makroprostředí a mezoprostředí. Dnes je velmi těžké reagovat na vlivy okolního prostředí, ale je to velmi nezbytné, pokud chce škola konkurovat ostatním a obstát na trhu. S těmito informacemi je třeba pracovat cíleně. Nejvíce jsou ovlivnitelné vlivy vnitřního prostředí, jelikož zde je ředitel „pánem“ a může s nimi pracovat. Vlivy vnějšího prostředí lze jen těžko změnit, těm se musí škola podřítit a akceptovat je. Podle Grecmanové se mylně ztotožňují pojmy prostředí a klima školy. „Prostředí je objektivní realita se souborem faktorů (bytostí, jevů, podmínek, procesů, činností), které člověka v průběhu jeho života obklopují, mají pro něho význam a hodnotu, jsou s ním v interakci, ovlivňují jej a formují – intencionálně i funkcionálně.“ (Grecmanová, 2008, str. 9)

4.1 Vnitřní prostředí

Vnitřní prostředí, někdy nazýváno mikroprostředí, je prostředí, ve kterém je dítě v úzkém kontaktu s učitelem, se spolužáky, se skupinami dětí a dále také učitelé s rodinou. Vnitřní prostředí školy ovlivňují zejména ředitel, učitelé a ostatní zaměstnanci školy. Učitelé jsou hlavním činitelem pedagogického procesu. Jelikož do školy chodí děti každý den, školní prostředí musí být pro děti příjemné, měli by do školy chodit rádi. „Učitel má vytvářet přirozené, láskyplné a veselé prostředí. Být svým aktivním přístupem k životu a práci a také kvalitním chováním dítěti vzorem. Měl by dokázat vytvářet otevřené a spolupracující prostředí pro rodiny všech dětí“ (Košátková, 2014, str. 219) Činitelé vnitřního prostředí jsou zároveň aktéři při jeho posuzování. Úspěšná škola je taková, jejíž zaměstnanci jsou pyšní na svou školu, propagují její dobré jméno ať už při kontaktu s rodiči nebo s lidmi, kteří nemají se školou nic společného. Zajímavý termín, který se vztahuje k vnitřnímu prostředí, je mikroprostředí.

Dle Světlíka (Světlík, 2009) je vnitřní prostředí a jeho kvalita tvořena následujícím vzorcem:

Vnitřní prostředí školy =

kultura školy – je patrná především v dodržování norem, hodnot a postupů

+ mezilidské vztahy – závisí na týmové spolupráci, komunikaci a vzájemném respektu

+ kvalita managementu a sboru – skládá se z vedení lidí, motivace, hodnocení, vzdělávání zaměstnanců

+ organizační model školy – funkční organizace školy, je jasně dáno, kdo je čí nadřízený

+ materiální prostředí školy – Symboly materiální povahy, kterými jsou vybavení školy, produkty, propagační materiály. Jedná se o symboly, které jsou nejvíce viditelné, a je tedy dle nich prostředí nejvíce měřitelné.

Vnitřní prostředí určují také žáci, záleží na jejich postoji ke vzdělávání, ochotě spolupracovat a účastnit se pedagogického procesu a akcí škol. Dále také partneři školy, záleží na jejich přístupu ke škole, vzájemných vztazích, komunikaci mezi nimi a školou, propagaci školy a přístupu ke škole.

Každá kultura školy se skládá z několika menších subkultur. Jedná se okruhy lidí se společnými zájmy či působením. Do subkultur se řadí vedení školy, učitelé, další zaměstnanci školy, studenti, žáci nebo také učitelé určitých předmětů (například předmětové komise), žáci konkrétní třídy a podobně. Tyto subkultury utváří vnitřní prostředí školy.

4.2 Vnější prostředí

Vnější prostředí se dále dělí na mezoprostředí a makroprostředí. Mezoprostředí představuje okolí školy, většinou vymezené lokalitou, ve které škola je. Zahrnuje nejen město či obec jako celek, ale zejména kulturu, přírodu a sociální situaci v dané oblasti. Mezoprostředí je tedy hlavně tvořeno rodiči, partnery škol, širokou veřejností jako jsou například média a konkurenčními školami. Do mezoprostředí patří také orgány správy jako je například MŠMT⁷, krajské úřady, ČŠI⁸ a podobně.

⁷ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

⁸ Česká školní inspekce

Makroprostředí je takový okruh prostředí, který představuje podmínky pro vzdělávání, společenské vlivy okolí, ekonomické změny, demografický vývoj a zejména politický vývoj. Tyto vlivy se nedají ovlivnit, a proto škola musí být na tyto změny připravena. Pokud není, musí škola umět včas a kvalitně se těmto změnám přizpůsobit.

4.2.1 Konkurence

„V organizaci může např. panovat neuvědomované přesvědčení, že „vnější prostředí nelze poznat“. Jeho důsledkem bude, že management organizace nebude chtít investovat peníze do marketingových průzkumů a strategických analýz. Podobně může fungovat přesvědčení, že „spokojenost zákazníků je nedosažitelná“. To povede k tomu, že pracovníci nebudou o spokojenost zákazníků dostatečně usilovat a „bitva o kvalitu“ bude v organizaci prohrána ještě dříve, než byla zahájena. Pokud bude naopak v organizaci sdíleno přesvědčení, že „spokojenost zákazníků je dosažitelná“, nastane tendence o spokojenost zákazníků cílevědomě usilovat.“ (Lukášová, 2012, str. 20) Lukášová zde poukazuje na konkurenční boj mezi organizacemi, v našem případě školami, a o touhu stát se tím nejlepším. Konkurence se týká i škol a je důležité se změnám přizpůsobovat. Důležité jsou také změny v oblasti inovací a nabídky žádaných oborů. Konkurovat se dá různými způsoby, kvalitou učitelů, kulturou školy, vybaveností školy, pověstí školy, propagací. Ve velké míře nelze ovlivnit chování konkurence, proto se škola musí s konkurencí vyrovnávat sama tzv. konkurenční strategií. Škola by měla poznat svou konkurenci, orientovat se v její nabídce a tím se zaměřit na zlepšení své vlastní školy. V případě mateřských škol je dobré zjistit, jak konkurenční mateřská škola vypadá, jaké má vybavení, jak vypadá celý areál včetně zahrady, jaký je vzdělávací program pro děti, jaké nabízí škola kroužky a mimoškolní aktivity. Zejména v předškolním věku je důležité, aby dítě mělo rozmanitou nabídku aktivit pro jeho rozvoj a je faktem, že čím větší a rozmanitější nabídka akcí je, tím jsou rodiče spokojenější, jelikož mohou ve svém dítěti najít skrytý potenciál a rozvíjet jeho osobnost.

5 Komunikace mateřské školy

Kvalitní kultura školy je tehdy, pokud je i kvalitní komunikace. Komunikace je interakce mezi dvěma stranami, jejíž cílem je dorozumět se. Veškerá komunikace je symbol chování, který patří do kultury školy. Nejde však jen o komunikaci uvnitř školy, ale i vně školy. Kvalitní komunikace s rodiči, partnery, s veřejností je vizitkou školy a je to faktor, který určuje image školy. „Základem účinné komunikace je aktivní naslouchání jednotlivým cílovým skupinám a přizpůsobení komunikačních metod a nástrojů jejich potřebám a schopnostem vnímání.“ (Syslová, 2016, str. 21)

5.1 Komunikace školy uvnitř organizace

Vnitřní komunikace školy plní funkci informačního kanálu školy, přičemž jsou zaměstnanci informováni o dění ve škole, o podmínkách, za kterých by mělo probíhat vzdělávání a také o chodu celé organizace. Probíhá formou osobní, písemnou či elektronickou. „Kromě informovanosti plní komunikace uvnitř školy také funkci motivační a vytváří základní předpoklady pro učení dospělých a dětí. Způsoby komunikace budují pohodové, bezpečné a podporující klima pro spolupráci a tvůrčí práci, nebo naopak. V mateřské škole je komunikace často vedena za přítomnosti dětí. Je proto nutné, aby byla empatická, pozitivní, partnerská. Za nežádoucí je považována komunikace afektivní, negativní, agresivní, manipulativní a pasivní.“ (Syslová, 2016, str. 21)

Další komunikace, která probíhá uvnitř organizace, je komunikace s dětmi. Jde o komunikaci mezi vychovávaným a vychovávajícím, při které se realizuje výchovně vzdělávací proces. Tato komunikace je také nazývána termínem „pedagogická komunikace“, která je vysvětlována jako „zvláštní případ sociální komunikace, jejíž podstatou je vzájemné sdílení a výměna informací (významů) mezi účastníky výchovně vzdělávacího procesu, sloužící k naplňování výchovně vzdělávacích cílů.“ (Studijní text k tématu Pedagogická komunikace) Tato komunikace musí být vždy přiměřená k věku dítěte. S dítětem komunikujeme s úctou a respektem. V mluvě k dítěti projevujeme zájem a samozřejmě i vztah k dítěti. Milá paní učitelka, která je mezi dětmi oblíbená, je oblíbená i mezi rodiči, protože spokojené dítě = spokojený rodič. Setkání dítěte a žáka je nazýváno termínem „pedagogická komunikace“

5.2 Komunikace školy s vnějším prostředím

Do vnějšího prostředí školy patří rodiče, zřizovatel, ostatní školy, veřejnost, orgány státní správy. Při komunikaci s vnějším prostředím je třeba se prezentovat, vyvolat zájem o školu, ale také informovat o evaluační činnosti. O účelu vnější komunikace se zmiňuje Syslová „Jejím účelem je informovat veřejnost o cílech a aktivitách školy, vyvolat zájem o školu, získávat zpětnou vazbu, ale i potřebné informace pro práci školy. Dále jde o vytváření příznivé představy o škole, budování její image a důvěryhodnosti.“ (Syslová, 2016, str. 21) Při komunikaci s vnějším prostředím se nejedná jen o osobní styk, ale také o komunikaci internetovou a elektronickou. Důležité je prezentování se na webových stránkách, pomocí propagačních letáků, informačních nástěnek apod.

5.2.1 Síťování škol

Velmi zajímavá je vzájemná komunikace škol, tzv. síťování mateřských škol, což je „jednou z forem vzájemné spolupráce, která učitelům umožňuje setkávat se s kolegy z jiných mateřských škol v rámci obce, kraje, České republiky.“ (Syslová, 2016, str. 82) Vytváří příležitosti k rozvoji obou škol, ke zlepšení jejich kultury, k obohacení jejich zkušeností a znalostí. Školy se rády inspirují, porovnávají. Forma spolupráce probíhá např. jako společný vzdělávací seminář, tematické besedy, kulaté stoly s řízenou diskuzí, vzájemné návštěvy škol či vzájemné ukázky přímé práce s dětmi.

5.2.2 Zřizovatel

Český ředitel má velkou míru autonomie, ale komunikace se zřizovatelem je nezbytná. Zřizovatel často posuzuje kvalitu školy zejména podle spokojenosti rodičů a její image na veřejnosti, proto je důležité s veřejností dostatečně komunikovat a správně se prezentovat. K takové škole často veřejnost získá důvěru. „Úspěšnost komunikace mezi zřizovatelem a ředitelem školy je možné odvozovat od četnosti formálních a neformálních setkávání, jednotné a srozumitelné komunikace vzdělávacích záměrů školy a zřizovatelů směrem k veřejnosti, proměňování se školy na komunitní prostor, který je místem příjemných a radostných setkávání všech aktérů vstupujících do jejího života s různým rozsahem znalostí školské legislativy a informací o tom, co se ve škole odehrává.“ (Syslová, 2016, str. 98) Priorita zřizovatele je komunikace s občany – s veřejností, kdežto prioritou ředitele je

komunikace s rodiči, učiteli a s dětmi. Přestože jsou tyto priority rozdílné, kvůli správnému rozvoji a řízení školy je nutná spolupráce a vzájemné respektování.

5.2.3 Komunikace s rodiči

Komunikace s rodiči probíhá na několika úrovních. Komunikovat můžeme pomocí e-mailu, nástěnek a vývěsek, což je bez zpětné vazby, nebo přímo osobně. Existuje mnoho forem a metod komunikace s rodiči. Nejosobnější je přímo schůzka rodiče a učitele či ředitele. K té dochází v situacích, kdy je třeba řešit důležitý problém, který se týká dítěte. Častější forma osobní schůzky je třídní schůzka. Atmosféra schůzky je nejvíce ovlivňována mluvčím – učitelkou, ředitelkou. Je vhodné se ptát rodičů, zda všichni informaci chápou a souhlasí s ní. Je důležité se ptát konkrétní. Při komunikaci s rodiči je nutné být přirozenou autoritou, ale také zároveň empatickým a chápavým člověkem, kterému každý den svěřují své děti. Vystupování učitele při komunikaci s rodiči je opět důležitá pro utváření její image a pověsti, která je nedílnou součástí kultury školy. Další formou jsou společné akce, na které jsou přítomny i děti, takové akce jsou uvolněnější a komunikace zde není tolik formální. Rodiče zároveň vidí chování svých dětí k jednotlivým učitelkám a utváří si tak představu o jejich vzájemných vztazích.

VÝZKUMNÁ ČÁST

6 Úvod do výzkumné části

Metodou sběru dat pro výzkumnou část je dotazník, který byl umístěn na internetové stránce www.vyplnto.cz, umožňující tvorbu dotazníků a realizaci výzkumů. Jedná se o kvantitativní dotazování pomocí dotazníků. Dotazníkové šetření je nástrojem kvantitativního výzkumného designu. Dotazníky byly zaslány do mateřských škol, kde na ně odpovídali učitelé daných škol a také rodiče daných mateřských škol. Způsob výběru respondentů byl náhodný výběr. Dotazník pro rodiče i učitele byl stejný, rodiče měli o jednu otázku více a to otázku týkající se nejoblíbenější vlastnosti školy. Výzkumná část je zaměřena na komparaci názorů učitelů a rodičů dětí, které dochází do mateřských škol. Je zaměřena hlavně na znaky kultury školy, které respondenti nejvíce na škole oceňují, které by ve škole rádi viděli, ale i na to, co jim na škole chybí a rádi by to změnili. Rozdíly, které z výzkumu vzešly, jsou komentovány a popisovány jejich příčiny.

6.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je analýza kultury v mateřské škole, identifikace jejích jednotlivých znaků a popis jejich projevů. Dále komparovat názory učitelů a rodičů dětí, které mateřskou školu navštěvují.

Předpokládám, že rodiče a učitelé na mateřskou školu nahlíží jiným pohledem a rozdíly jsou v určitých oblastech razantní. Příčinou může být nedostatečná komunikace a neznalost problematiky. Učitelé se často chybně domnívají, co si rodiče myslí. Cílem je ověření těchto výzkumných předpokladů:

1. Více než 50 % učitelů tvrdí, že je komunikace mezi rodiči a pracovníky bezproblémová, avšak rodičů toto tvrdí méně než 50 %.
2. Rodiče nejvíce na škole oceňují profesionální pedagogický sbor (učitele).
3. Více než 50 % všech respondentů (učitelů i rodičů) by doporučilo školu svým známým.

Tyto výzkumné předpoklady byly ověřeny dotazníkovým šetřením a v závěru této práce jsou popsány.

6.2 Dotazníkové šetření

Sběr dat probíhal v květnu minulého roku a následně byl dotazník vyhodnocován. Každý respondent vyplňoval dotazník anonymně, jeho odpovědi nebyly po odeslání nikde zveřejněny, avšak pro autora práce byly viditelné. Ze surových dat všech respondentů byl následně vytvořen graf – jednotlivé grafy pro každou otázku byly rozděleny na ty, které náleží odpovědím učitelů a ty, které náleží odpovědím rodičů. Respondentů bylo dohromady 50, 25 rodičů a 25 učitelů mateřských škol. Největší zastoupení v odpovědích má Praha a oblast okolo Prahy – Středočeský kraj. Jsou zde zaznamenány i odpovědi rodičů a učitelů z jiných krajů České republiky, jako například Jihomoravský, Liberecký, Jihočeský, ale i Moravskoslezský. Respondenti byli informováni o tom, že mohou co nejpřesněji konkretizovat svůj názor kvůli větší přesnosti výzkumu, někteří využili, někteří ne.

Z výzkumu vyplynulo, že 72 % respondentů z řad učitelů je starších 41 let. Dále 8 % z nich je ve věku mezi 31 – 40 lety a 20 % z nich je 18 – 30 let. Učitelů do 40 let věku se ve výzkumu zapojilo 28 %.

Níže jsou vyhodnoceny výsledky věku respondentů z řad rodičů. Jelikož jsou to rodiče, kteří mají malé děti v mateřské školce, je předpokládáno, že budou mladší, než respondenti z řad učitelů. Více než polovina dotazovaných rodičů (52 %) je ve věku 18 – 30 let. 40 % respondentů je ve věku 31 – 40 let a pouze 8 % z nich je starší 41 let. Je tedy zřejmé, že i věkové rozdíly respondentů mohou výzkum zkreslit a výsledky pozměnit.

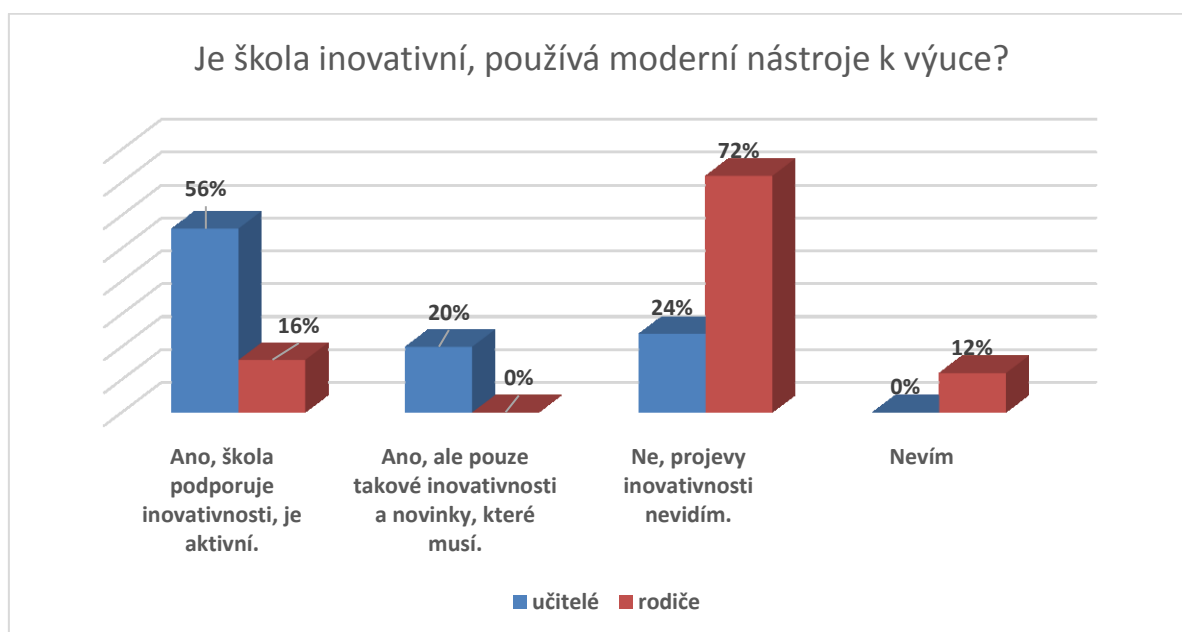
Co se týká pohlaví respondentů, všichni učitelé, kteří vyplnili dotazník, byly ženy, tedy žádný mužský učitel se výzkumu nezúčastnil. Rodičů bylo 88 % žen a 12 % mužů. Tedy výzkum je z velké části odpověďmi žen, muži se zúčastnili 3.

7 Interpretace výsledků

7.1 Inovativnost mateřské školy

Moderní doba s sebou přináší novinky a inovace, se kterými se děti učí zacházet a pracovat. Doba jde neustále kupředu a technický pokrok je vidět dokonce už i v mateřských školách. Existují školy, které je do svého programu začleňují více, ale i školy, které se k technickým pokrokům příliš nehlásí, jsou spíše standartní a reprezentují zavedenou normu.

Odpovídajících respondentů na zadanou otázku je 50, 25 učitelů a 25 rodičů. Více jak polovina odpovídajících učitelů (56%) odpověděla, že škola, ve které učí, je inovativní a inovativnosti podporuje. Škola je aktivní, realizuje vzdělávací program, který je originální. Nejde jen o moderní nástroje, které jsou používány při výuce, jako jsou například interaktivní pomůcky, ale také o pohled pedagoga a jeho vztah k dítěti, jako je například individuální přístup k dítěti a důraz na akceptování jeho osobnosti. Co se týká odpovědí rodičů, odpověď „Ano, škola podporuje inovativnosti, je aktivní“ zvolilo pouhých 16% respondentů. Rozdíl je tedy veliký. Důvodem takto rozdílných odpovědí může být nevědomost rodičů, co to vlastně inovativnosti ve vzdělání v mateřské škole jsou nebo také nedostatečná informovanost ze strany školy. S tím také souvisí i fakt, že odpověď „Ne, projevy inovativnosti nevidím“ zvolilo 3x více rodičů (72 %) než učitelů (24 %). Je tedy možné, že rodiče vůbec neví, s jakými pomůckami ve škole jejich děti pracují.

Graf č. 1 – Je škola inovativní, používá moderní nástroje k výuce?

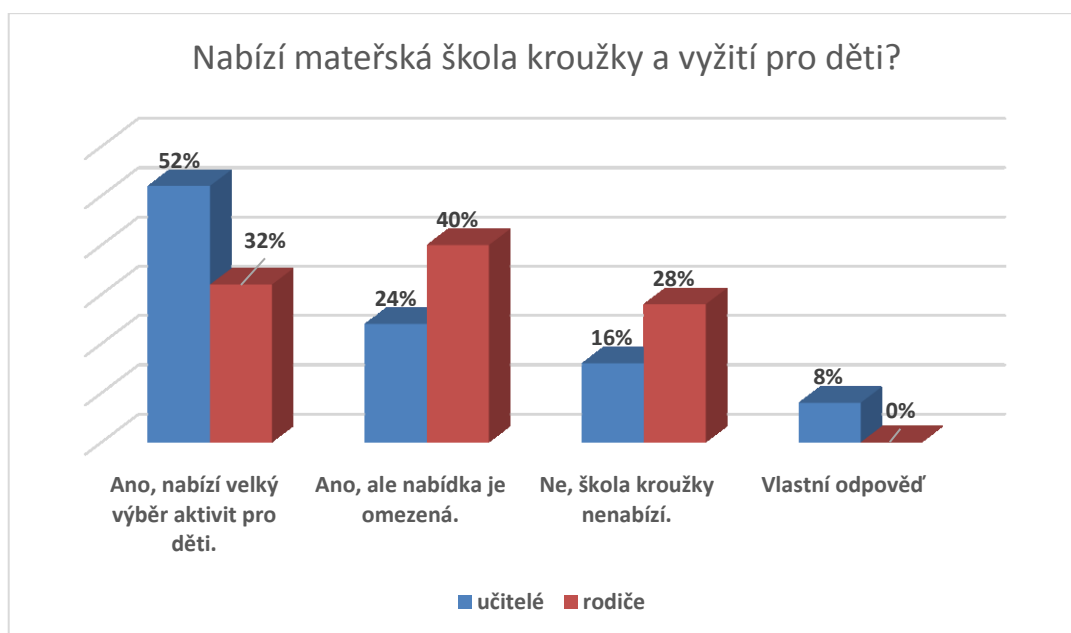
K první otázce patří a navazuje na ni druhá otázka, která byla určena pouze pro ty respondenty, kteří odpověděli na první otázku „Ano, škola podporuje inovativnosti, je aktivní“ nebo „Ano, ale pouze takové inovativnosti, které musí“. Na tuto otázku odpovědělo 19 respondentů z řad učitelů (tedy 76 %) a pouze 16 % respondentů z řad rodičů dětí mateřských škol. Nejčastěji učitelé uváděli, že ve škole používají interaktivní tabuli, byla to necelá polovina odpovídajících učitelů (44 %), dále také počítače a Magic boxy (oboje 11,7 %). Z výzkumu také vyplynulo, že ve školách učitelé začínají využívat k výuce tablety (8,8 %), děti se začínají seznamovat s technikou ve velmi brzkém věku a může to pomoci jejich vyjadřovacím schopnostem. Existuje mnoho aplikací pro učení formou hry, které jsou využívány právě ve školách pro předškolní děti, např. aplikace Slovohrátky, která je zaměřena na procvičování správné výslovnosti a grafomotorickou⁹ dovednost. Jako další možnost uvedli respondenti Včelku, tzv. „individuálního trenéra čtení“, což je taktéž aplikace, ve které mohou rodiče i učitelé procvičovat s dětmi čtení. Jako další možnosti učitelé uvedli interaktivní koberec, televize či iPad. Respondenti z řad rodičů neuváděli konkrétní aplikace a hry, ale obecně počítač, interaktivní tabuli, elektronické pomůcky a moderní hry. Rodiče za inovativnost a novinku také považují moderní přístup pedagoga k dítěti a učení samostatnosti. Je vidět, že učitelé mají větší přehled v možnostech inovací ve školách, valná většina rodičů totiž ani žádné inovativnosti ve škole nevidí. Rodiče, kteří uvedli, že jejich škola inovativnosti podporuje, jsou ve věku 18 – 40 let. Žádný rodič starší 40 let inovativnosti ve školách nevidí.

7.2 Nabídka kroužků a vyžití pro děti

Z výzkumu vyplynulo, že si rodiče přejí větší nabídku kroužků a aktivit pro jejich děti, podle téměř poloviny dotázaných (40 %) rodičů je nabídka v mateřských školách omezená a nedostačující. Nejoblíbenější kroužky jsou jazykové, sportovní, ale také hudební. Naopak více než polovina (52 %) dotázaných učitelů je s nabídkou kroužků ve svých školách spokojena. Vliv na tento výsledek má zřejmě umístění školy a pedagogické složení školy.

⁹ Grafomotorika je soubor psychomotorických činností, které jsou vykonávány při psaní a kreslení. Při psaní je potřeba vykonávat účelné pohyby, které jsou založeny na koordinaci oka a ruky. Při vývoji grafomotoriky se tato koordinace zdokonaluje a umožní dítěti spontánní grafický projev a později i psaní. (www.grafomotorika.eu)

Respondenti z řad rodičů z Prahy a Středočeského kraje nejčastěji uvedli, že jsou s nabídkou spokojeni, škola nabízí velký výběr aktivit a kroužků. Při analýze bylo zjištěno, že respondenti, kteří uvedli možnost „škola kroužky nenabízí“ jsou častěji z Jihomoravského, Královéhradeckého či Moravskoslezského kraje. Odpovědělo tak 28 % rodičů a 16 % učitelů. Zajímavé byly také 2 vlastní odpovědi respondentů z řad učitelů. Jedna paní učitelka z mateřské školy v Praze uvedla, že v jejich mateřské škole mají hudebně taneční kroužek pod vedením lektorek ze ZUŠ, dále také kroužek „Hezky česky“ pro děti s OMJ¹⁰. Naopak v jiné mateřské škole v Praze kroužky nemají z toho důvodu, že si je rodiče nepřejí. Důvodem je, že do mateřské školy nepatří. Rodiče si totiž myslí, že je to pro jejich malé děti zátěž a starost navíc. Pestrou nabídkou kroužků a mimoškolních aktivit škola dokáže být konkurenceschopná.

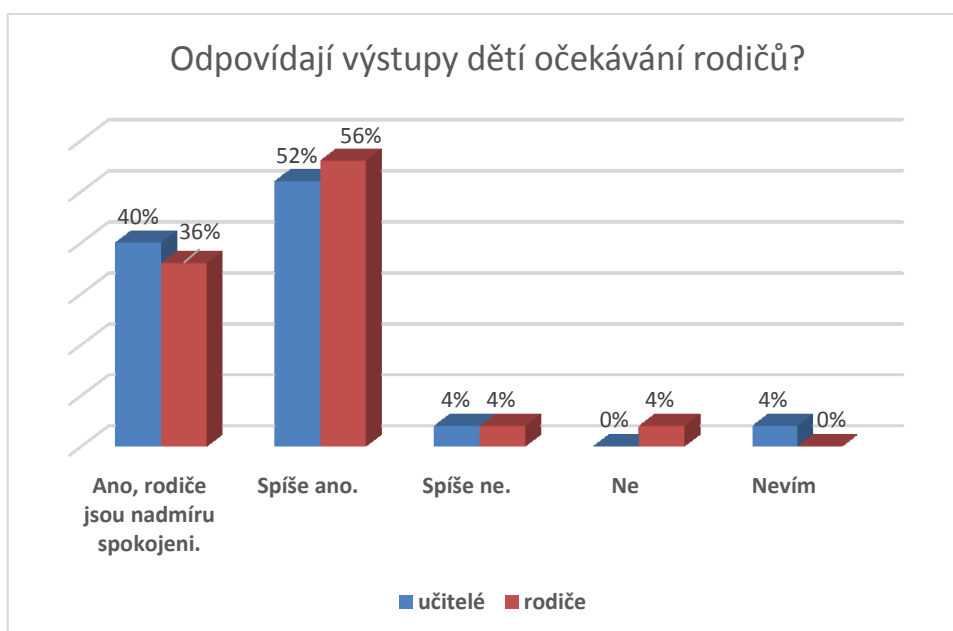
Graf č. 2 – Nabízí mateřská škola kroužky a vyžití pro děti?

7.3 Výstupy dětí a očekávání rodičů

Odpovídají výstupy očekávání rodičů? Úkolem této otázky bylo zjistit, zda jsou učitelé přesvědčeni, že jsou rodiče spokojeni s tím, co si děti ze školy odnáší, zda je výuka dle jejich představ a následně porovnat se skutečností, kterou uvedli rodiče. V odpovědích se

¹⁰ OMJ = děti a žáci s odlišným mateřským jazykem (www.inkluzivniskola.cz)

respondenti poměrně shodovali, což je příjemné zjištění. Pozitivní výsledek potvrdilo celých 92 % učitelů a taktéž 92 % rodičů. Téměř polovina učitelů (40 %) uvedla, že jsou rodiče nadmíru spokojeni a nadpoloviční většina (56 %) že jsou spíše spokojeni. Respondenti z řad rodičů uváděli v 56 %, že jsou spíše spokojeni a ve 36 %, že jsou nadmíru spokojeni. Negativně odpověděla 4 % učitelů a 8 % rodičů. Negativně odpovídali respondenti z Prahy a Středočeského kraje. Tento výsledek je velmi pozitivní a v názorech se rodiče i učitelé shodovali. V následujících částech jsou popsány konkrétní skutečnosti a situace, které jsou na školách oceňovány, ale také zároveň ty, kvůli kterým rodiče či učitelé nejsou spokojeni s výstupem dětí.

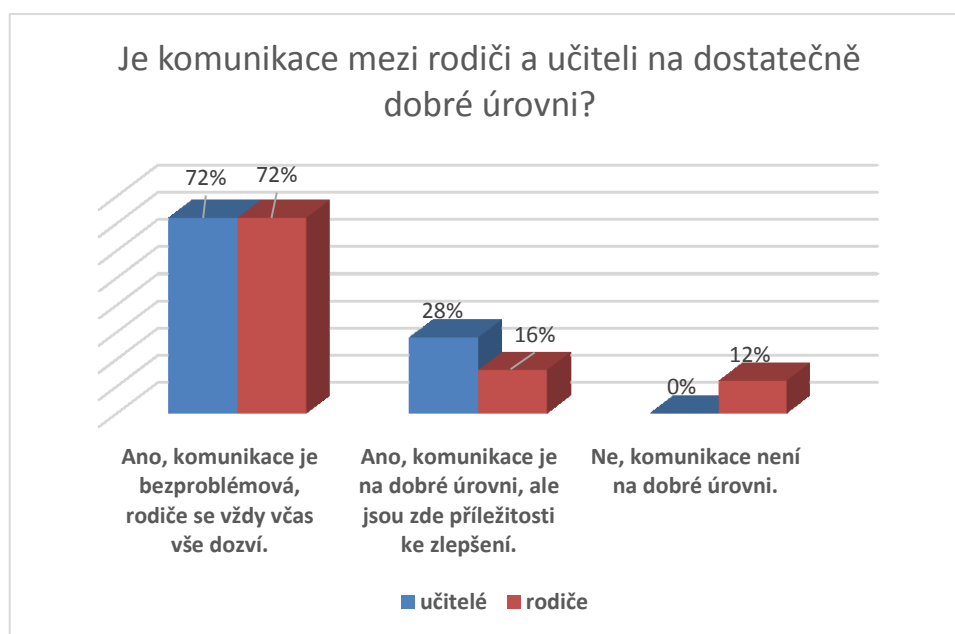

Graf č. 3 – Odpovídají výstupy dětí očekávání rodičů?

7.4 Komunikace rodičů a učitelů

Komunikace je důležitou částí každé společnosti. Výzkumem byla zjišťována odhadovaná úroveň komunikace mezi učiteli a rodiči v mateřských školách. Je těžké posuzovat úroveň, proto bylo zvoleno kritérium „Včas se dozvím informace“. Respondenti mohli také využít možnost vlastní odpovědi a svůj názor konkretizovat. Výsledky výzkumu velice mile překvapily, velké procento, a to celých 72 % rodičů i učitelů uvedlo, že je komunikace bezproblémová a velmi dobrá. *Tímto došlo k vyvrácení prvního výzkumného předpokladu,*

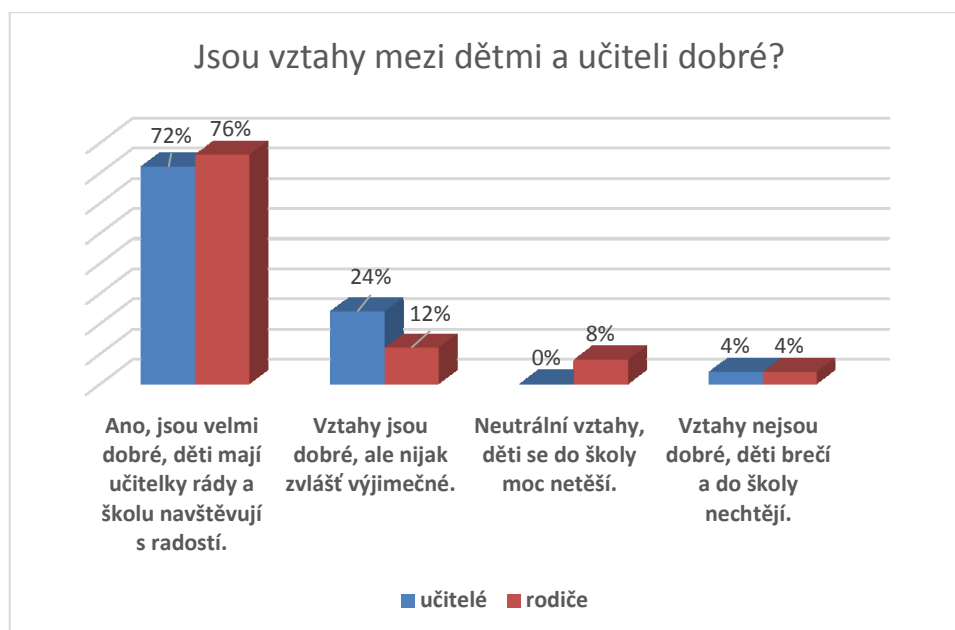
který zní: „Více než 50 % učitelů tvrdí, že je komunikace mezi rodiči a pracovníky bezproblémová, avšak rodičů toto tvrdí méně než 50 %.“. O 22 % více rodičů, než bylo předpokládáno ve výzkumném předpokladu, tvrdí, že je komunikace bezproblémová, což je výborný výsledek. Příležitosti ke zlepšení zde vidí 28 % učitelů a 16 % rodičů. Zajímavé je, že žádný respondent z řad učitelů nezvolil možnost, že je komunikace na špatné úrovni a nedostatečná. Může to být způsobeno tím, že jsou učitelé přesvědčeni o svém maximálním pracovním nasazení a nevidí v komunikaci s rodiči žádný problém. Je ovšem pravdou, že špatná komunikace nemusí přicházet pouze ze stran učitele, ale také ze strany rodiče, např. při neinformování pedagoga o zdravotním stavu svého dítěte či jiných důležitých skutečnostech, které se mohou projevit v průběhu docházky. Ovšem 12 % respondentů rodičů odpovědělo, že je komunikace nedostatečná. Jsou to respondenti pocházející z Prahy, Středočeského a Královéhradeckého kraje. Nedostatečná komunikace se může zlepšit, například formou častější konzultace s rodiči ve škole, komunikace prostřednictvím e-mailů a moderních technologií a internetu. V komunikaci hraje velkou roli osobnost samotného učitele a rodiče, komunikovat se má věcně, včas, pochopitelně a bez komunikačních šumů.

Graf č. 4 – Je komunikace mezi rodiči a učiteli na dostatečně dobré úrovni?

7.5 Vztahy mezi dětmi a učiteli

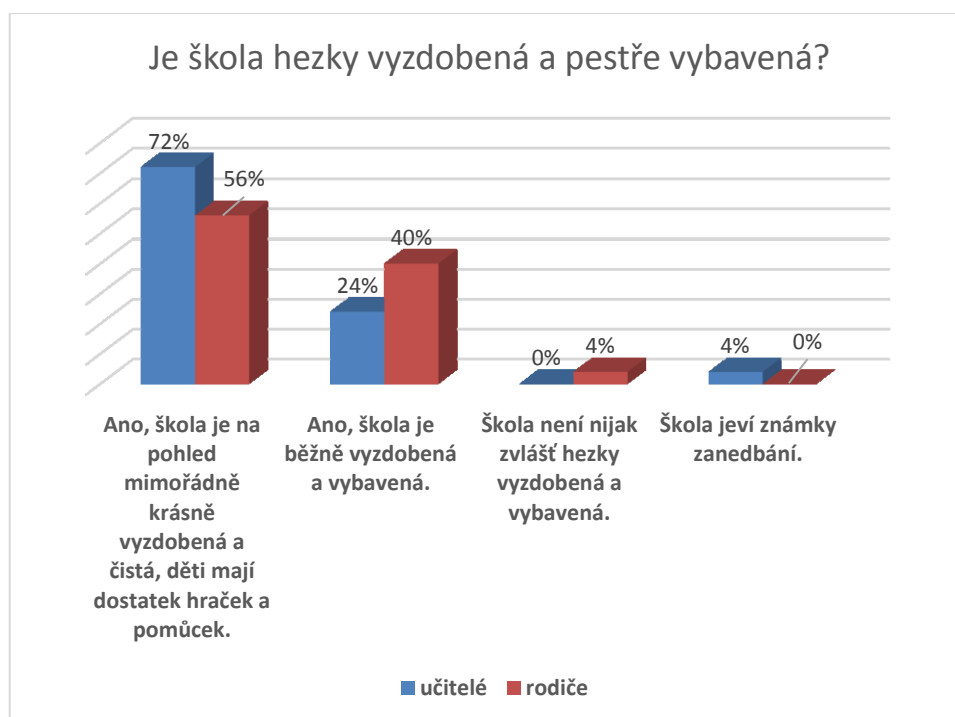
Další otázkou, která byla respondentům předložena, je otázka týkající se vztahů mezi dětmi a učiteli. Rodiče často nevidí přímé chování učitelů k dětem a jejich interní komunikaci, jelikož s nimi ve škole nejsou. Spoléhají tedy na výpovědi a chování svých dětí. Velice milý a příznivý výsledek je, že 72 % učitelů a 76 % rodičů považuje vztahy mezi dětmi a učiteli za velmi dobré. Překvapivé pro mě je, že je procento vyšší u respondentů z řad rodičů, než u respondentů z řad učitelů. Spokojené a šťastné děti jsou základem a klíčem k úspěchu. Ne každá mateřská škola vyniká svými skvělými vztahy s dětmi, takže 24 % učitelů a 12 % rodičů zvolilo možnost „Vztahy jsou dobré, ale nijak zvlášť výjimečné.“. Co se týká negativních odpovědí, možnost „Vztahy nejsou dobré, děti brečí a do školy se netěší“, zvolila 4 % učitelů i rodičů, pocházejících z Jihomoravského kraje a Prahy. Příčinou špatných vztahů dětí a učitelů může být nepochopení, přísnost učitele, rozdílnost povah, výchova dítěte, nedostatečná autorita učitele a tak dále. Oblastí zlepšení je vstřícný přístup, společné hraní, trávení času společnými aktivitami s dětmi a podobně. Na tuto otázku rodiče i učitelé odpovídali velmi podobně, veliké rozdíly v názorech se neprojevíly.

Graf č. 5 – Jsou vztahy mezi dětmi a učiteli dobré?

7.6 Vybavenost školy

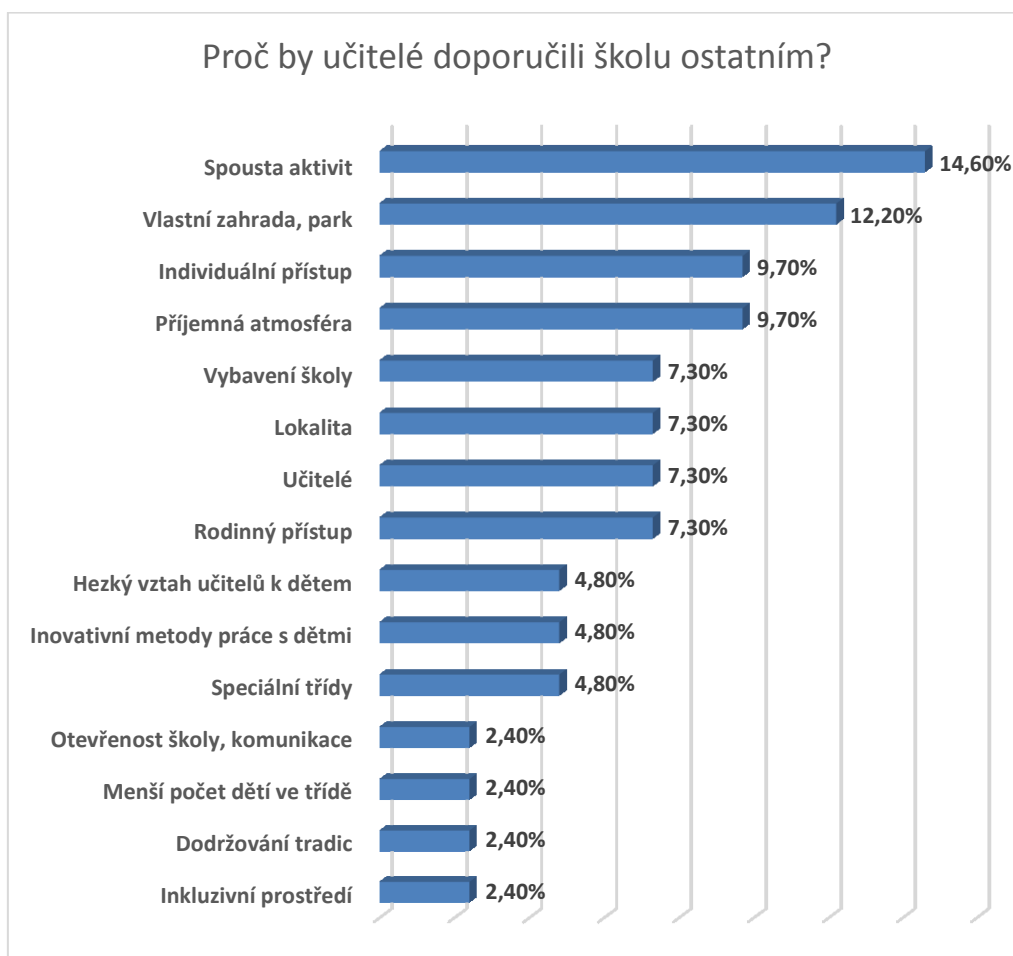
Tato otázka byla zaměřena na vybavenost školy a její působení na vnitřní i vnější okolí školy. Je škola dostatečně hezká, působí vesele, jako místo, kam se dítě těší, je dostatečně vybavená, má dostatek pomůcek k výuce, nechybí školce stěžejní prvky a podobně. Je zde vidět určitá souvislost a provázanost s první otázkou, která se zabývá inovacemi školy. Inovace, např. interaktivní prvky a technické vymoženosti jsou nadstandardním prvkem vybavení školy, takže bylo očekáváno, že velká většina učitelů odpoví podobně pozitivně, jako v otázce na inovace. Tento předpoklad se naplnil, celých 72 % učitelů zodpovědělo, že je škola mimořádně vyzdobená a vybavená. Procento zvolení této možnosti respondentů z řad rodičů bylo nižší, a to 56 %. Při porovnání s první otázkou je to pochopitelné a logické, jelikož pouhých 16 % rodičů si je vědomo inovací ve škole. Celkem překvapivá je odpověď učitele z Jihomoravského kraje, který tvrdí, že škola dokonce jeví známky zanedbání. Jedná se o stejnou školu v Jihomoravském kraji, ve které se děti, dle výzkumu a předchozí otázky, netěší do školy a brečí.

Graf č. 6 – Je škola hezky vyzdobená a pestře vybavená?

7.7 Doporučení školy

Respondenti byli dotázáni, zda by školu doporučili svým známým. Celých 100 % učitelů odpovědělo, že by školu doporučili. Toto zjištění je překvapující, jelikož z předchozích odpovědí na otázky by se dalo předpokládat, že procento nebude tak vysoké. Respondentů z řad rodičů by doporučilo školu v 84 %. *Další výzkumný předpoklad, který zní „Více než 50 % všech respondentů (učitelů i rodičů) by doporučilo školu svým známým.“ Byl tímto potvrzen. Školu by doporučilo 46 respondentů z 50, takže téměř většina.* Následným dotazováním z výzkumu vyplynulo, jaké jsou důvody, proč respondenti školu doporučují, ale také důvody proč by školu nedoporučili. Tato část bude rozdělena na odpovědi rodičů a učitelů a pomocí samostatných grafů znázorněna. Odpověď na tuto otázku byla zcela volná, každý respondent měl možnost uvést více odpovědí. V následujícím grafu jsou znázorněny odpovědi učitelů. Jsou seřazeny dle četnosti odpovědí.

Graf č. 7 – Proč by učitelé doporučili školu ostatním?

Je zřetelné, že učitelé na mateřských školách nejvíce oceňují aktivity, které jsou pro děti připraveny, odpovědělo tak 14,6 % dotazovaných. Je to nejčastější odpověď, tedy nejčastější důvod pro doporučení školy jsou aktivity a program školy. Je součástí práce učitele, mít ve třídách spokojené děti a odměnou za ni je vidět děti šťastné a veselé. Učitelé si cení akcí, které škola pořádá jak pro děti, jak i pro rodiče, jako např. dětské dny, drakiády či společné posezení u stromečku před Vánoci, a jsou rádi jejich součástí. Ve výzkumu se také objevilo, že by školu doporučili kvůli různým edukačním činnostem pro děti, což úzce souvisí s inovativními metodami a používáním nejrůznějších technologií. Existuje spousta metodických příruček pro didaktickou praxi v mateřských školách, např. Školka hrou. Nabízí využití digitálního obsahu pomocí interaktivních metod. Samozřejmě k tomu musí být školka přizpůsobená, učitelé vědí, že moderní technologie jsou v rozmachu a škola se musí přizpůsobit době. Učit děti pracovat s novodobou technikou začíná být stěžejní pro jejich další vývoj. Neznamená to jen rozvoj dětí, ale také rozvoj samotných učitelů. Mají možnost se vzdělávat v nových oborech a přiučit se něčemu, co třeba do té doby neznali a co neuměli. Další důležitou zmíněnou aktivitou jsou kroužky. Učitelé si uvědomují, že v dnešní době konkurence je důležité mít zajímavou nabídku kroužků. Pokud má rodič možnost přihlásit dítě na kroužek, který ho baví a rozvíjí ho, je to jediné plus a školce přidává na reputaci a prestiži. Kroužek nemusí být veden odborně kvalifikovaným pracovníkem. Jako oceňované aktivity jsou dále uvedeny akce pořádané jinými subjekty, návštěvy galerií a tvořivé činnosti. Skutečnost, že byly všechny tyto aktivity nejčastějším důvodem k doporučení školy od učitelů, vypovídá o tom, že jsou učitelé s těmito aktivitami ve svých školách spokojeni a domnívají se, že by byli případně spokojeni také další rodiče a jejich děti, kterým by byla škola doporučena.

Učitelé dále uvádí, že by školu doporučili kvůli vlastní zahradě či častým návštěvám parku. Tato možnost byla uvedena v 12,2 % případu. Pravidelný pobyt venku je důležitý pro zdravý fyzický i psychický vývoj dítěte. Dle školského zákona děti tráví čas venku v nejvyšší možné míře a vlastní zahrada či hřiště je plus. Tuto skutečnost uvedli učitelé zejména z Prahy, Jihočeského, Moravskoslezského a Středočeského kraje.

Individuální přístup k dítěti, příjemná atmosféra, milé klima jsou další možnosti, které učitelé uvedli. Tato skutečnost velmi úzce souvisí s komunikací, na jejíž úroveň se výzkum

dotazuje výše. Komunikace mezi subjekty vytváří atmosféru, jedná se také o komunikaci a vztahy mezi učiteli, které jsou vnímány dětmi. Učitelé jsou pro děti vzor a často jejich chování opakují. Tyto možnosti byly uvedeny v 9,7 % případu.

Učitelé taktéž uvedli, že by školu doporučili kvůli její vybavenosti. Z předchozí otázky vyplynulo, že si 72 % učitelů myslí, že je škola mimořádně vybavená, není tedy pochyb, že je to jeden z důvodů k doporučení školy. Prostorné třídy, pomůcky a vybavení je důležité jak pro dítě, tak pro učitele. Krásná a vybavená škola vytváří skvělé pracovní prostředí. Tato skutečnost byla uvedena v 7,3 % případu.

Stejně důležité pro doporučení školy jako vybavenost, je podle učitelů také lokalita školy, pedagogové (kvalitní a dobří učitelé) a individuální, rodinný, přístup k dítěti. Z výzkumu také vyplynulo, že učitelé i rodiče vítají menší kolektiv dětí. S menším kolektivem dětí se učitelům lépe pracuje a rodiče jsou raději z toho důvodu, že se v menším kolektivu dokáže pedagog lépe věnovat dítěti a tím uspokojovat jeho potřeby.

Jako další důvody byl uveden hezký vztah učitelů k dětem, otevřenost školy v komunikaci, dodržování tradic a inkluzivní prostředí. Respondent ze Středočeského kraje uvedl, že mají zřízené Montessori a logopedické třídy na pracovišti. Montessori je metoda, která je pojmenována dle Marie Montessori, italské pedagožky. „Základním rozměrem montessoriovské pedagogiky se ukazuje být svoboda dítěte, která neznamena bezbřehou volnost, ale možnost svobodně jednat, být činný, získávat zkušenosti. Svobody je dosaženo tehdy, když se dítě může vyvíjet podle svých vnitřních zákonů a potřeb organismu.“ (Kasper & Kasperová, 2008)

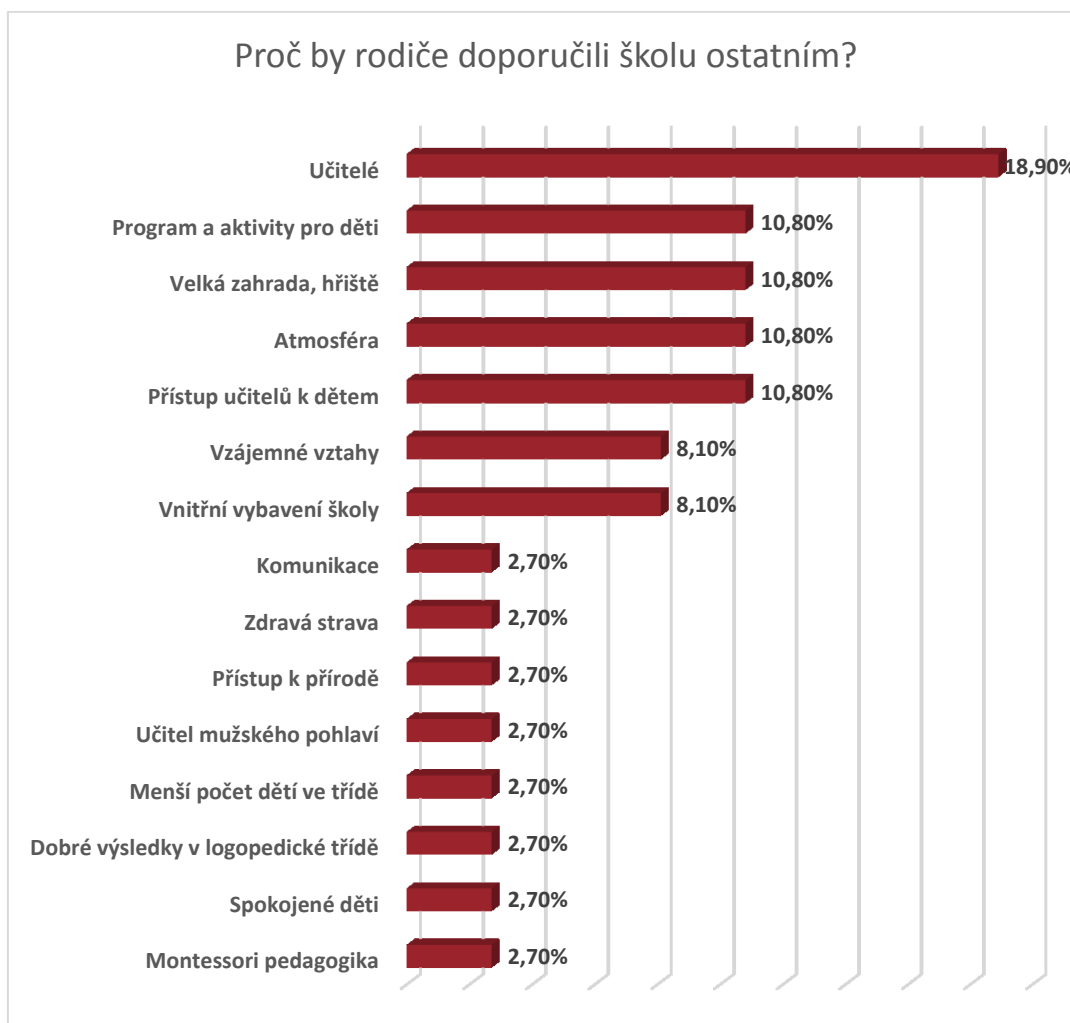
Kasperovi dále také uvádějí, že „Dle Montessori je důležité, aby pracovní prostředí dítěte – pracovní stůl nepůsobil chaoticky a nebyl přeplněn, neboť by hrozilo přetížení psychiky dítěte a zejména ztráta jeho pozornosti.“ Dále také uvádějí, že „Výchova dle Montessori není typická napomínáním, přísností a tresty, nýbrž podporou činnosti a dodržování pravidel jednání.“ Myslím si, že tato metoda může být pro některé rodiče i učitele zajímavá a lákavá, ale nemyslím si, že je natolik odlišná od výchovy, která je běžně vidět v našich mateřských školách.

V následující tabulce je uvedena četnost odpovědí na tuto otázku v závislosti na místo pracoviště (kraj) učitele:

	Praha	Středočeský kraj	Jihomoravský kraj	Pardubický kraj	Liberecký kraj	Jihočeský kraj	Olomoucký kraj	Moravskoslezský kraj
Spousta aktivit	3	1			1			1
Vlastní zahrada, park	2	1				1		1
Individuální přístup	4							
Příjemná atmosféra	3		1					
Vybavení školy	1					1		1
Lokalita	1		1	1				
Učitelé	2					1		
Rodinný přístup	2			1				
Hezký vztah učitelů k dětem	1						1	
Inovativní metody práce s dětmi	1		1					
Speciální třídy		1		1				
Otevřenost školy, komunikace	1							
Menší počet dětí ve třídě	1							
Dodržování tradic	1							
Inkluzivní prostředí	1							

V Praze učitelé nejčastěji volili možnost individuální přístup. Je to to, co nejvíce na svých školách oceňují. Dále jsou to aktivity, které školy nabízí, příjemná atmosféra. Je ovšem zajímavé, že možnost individuální přístup nevedl žádný učitel z jiného kraje, stejně jako otevřenost školy a komunikace, menší počet dětí ve třídě, dodržování tradic či inkluzivní prostředí.

V následujícím grafu jsou uvedeny odpovědi rodičů na stejnou otázku. Jsou seřazeny podle četnosti odpovědí:

Graf č. 8 – Proč by rodiče doporučili školu ostatním?

Rodiče nejčastěji uvádějí, že by školu doporučili kvůli osobě učitele. Učitel je každý den s dítětem a rodičům záleží na jejich kvalitě a osobnosti. Uváděli „milé paní učitelky“, „vzdělaní učitelé“, vstřícnost a ochota učitelů. Tato odpověď se objevila v 18,9 % (7x) všech odpovědí. V dotazníku pro učitele to bylo méně, a to v 7,3 % (4x) všech odpovědí.

Druhou nejčastější odpovědí je program a aktivity připravované pro děti. Podobně jako učitelé, také rodiče oceňují bohatý a zajímavý program, do kterého jsou taktéž začleněni i oni. Rodiče uváděli „společné akce s rodiči“, což může být Vánoční či Velikonoční besídky a trhy, kterých se účastní i rodiče, různé drakiády, oslavy výročí a podobně. Dále do této kategorie patří „kreativní tvoření“, „projekty zaměřené na soužití s přírodou“ a také zmínili

edukativní programy, ale respondent již nespécifikoval, které programy má na mysli. Je možné, že tato odpověď měla být pojata obecně bez jakékoliv konkretizace.

Podobně jako učitelé, také rodiče často uváděli venkovní vybavení školy, tj. zahrada, hřiště či návštěvy parku a trávení času s dětmi venku. Zde se respondenti z obou řad poměrně scházejí, učitelé tuto možnost uvedli 5x, rodiče 4x. Je zřetelné, že jak pro učitele, tak pro rodiče je důležité, aby děti trávili čas venku.

Stejně jako učitelé, kteří uvedli tuto možnost v 9,7 % (4x) případu odpovědi, i rodiče uvedli v 10,8 % (4x) možnost příjemná atmosféra. Zde je vidět naprostá shoda názorů učitelů a rodičů. Atmosféra je budována učiteli, ale také rodiči a dětmi. Záleží na jejich vzájemné komunikaci, komunikaci mezi všemi subjekty, na působení učitelů na děti. Pokud jsou všechny tyto aspekty naplněny a ve škole panuje klidná a vstřícná atmosféra, děti chodí do školy rády a spokojeni jsou jak učitelé, tak i rodiče.

Poslední možnost, kterou rodiče uváděli, a byla zvolena stejně často, jako možnosti výše, je přístup učitelů k dětem. Rodiče uváděli, že by školu doporučili kvůli rodinnému, profesionálnímu, domácímu či příjemnému přístupu. Je otázkou, zda tato možnost nemá být přidružena k možnosti osoby učitele, ale rodiče ji uváděli často, proto má zastoupení jako samotná odpověď. Hezký vztah k dětem byl učiteli zvolen pouze 2x (tj 4,8 %), rodiče tuto skutečnost uváděli více, v 10,8 % odpovědi, což je jednou tak často.

Rodiče také uváděli za důležité a za jeden z důvodů doporučení školy vzájemné vztahy. Poukazovali na to, že jsou důležité i vztahy mezi učiteli, protože pokud mají učitelé mezi sebou dobrý vztah, děti to vycítí a jsou ve větším klidu. Rodiče jsou raději, pokud mezi učiteli panuje milá atmosféra a bez hádek a konfliktů. Jeden respondent z řad rodičů také uvedl, že je rád za „kladení důrazu na hodnoty a vztahy mezi lidmi“. Tato možnost byla uvedena v 8,1 %.

Stejně často bylo uvedeno, že by rodiče doporučily školu díky vnitřnímu vybavení školy. Rodiče zmínili plno hraček a her, se kterými si děti mohou hrát, velké třídy, ve kterých probíhá výuka a ve kterých se děti mohou pohybovat, důraz na tělesnou výchovu a pohyb dětí v dobře vybavené třídě (dále také žíněnky, prolézačky a žebřiny). Je patrné, že rodiče kladou důraz na pohyb svých dětí a také na sportovní kroužky, tělovýchovné aktivity a

podobně. Je zajímavé, že podobný důvod se ani jednou neobjevil v odpovědích respondentů z řad učitelů.

Dále budou uvedeny důvody, které rodiče zmínili v 2,7 % odpovědí, tj. odpovědi, které byly zmíněny pouze jednou. Je to komunikace, tento výsledek je stejný jako u učitelů, také byl zmíněn pouze jednou. Dále se zde objevily odpovědi jako zdravá strava, přístup k přírodě, menší počet dětí ve třídě, což zmínili i učitelé, také jednou. Dále dobré výsledky v logopedické třídě, Montessori pedagogika, který byla v dotazníku učitelů také zmíněna jednou a dále obecně spokojené děti. Zajímavá je odpověď „učitel mužského pohlaví“ jednoho respondenta z Prahy. Vnímá učitele, muže, jako výhodu. Učitelé v mateřských školách, žen, je mnohem více a je pravdou, že muž i žena má jiný pohled na výchovu dítěte a také jiný styl učení. Učitel, muž, může být výhoda. Dítě nevnímá jako autoritu na půdě školy jen ženy - učitelky, ale také muže - učitele. Ostatně tak, jak by to mělo být doma, v rodině.

V následující tabulce je uvedena četnost odpovědí na tuto otázku v závislosti na umístění (kraj) školy, ve které mají rodiče umístěné děti:

	Praha	Středočeský kraj	Jihomoravský kraj	Zlínský kraj	Liberecký kraj	Jihočeský kraj	Moravskoslezský kraj
Učitelé	4	1			1		
Program a aktivity pro děti	1	2			1		
Velká zahrada, hřiště	3		1				
Atmosféra	1	1			1		1
Přístup učitelů k dětem	1		1	1		1	
Vzájemné vztahy	1	1					1
Vnitřní vybavení školy	1				1		
Komunikace	1						
Zdravá strava	1						
Přístup k přírodě	1						
Učitel mužského pohlaví	1						
Menší počet dětí ve třídě	1						

Dobré výsledky v logopedické třídě				1			
Spokojené děti		1					
Montessori pedagogika		1					

Z výzkumu vyplývá, že by 84 % rodičů školu doporučilo, ostatních 16% nikoliv. Tito respondenti měli možnost napsat důvody, proč by školu nedoporučili a co podle nich škole chybí. Rodiče uváděli následující důvody:

1. Respondent z Prahy

Nízká kreativita při výtvarné činnosti, chybí propojení témat s praxí:

- a. Jaro – práce na zahradě
- b. Zdravé/nezdravé jídlo – uvaření oběda
- c. Nemocný/zdravý – ukázka poskytnutí první pomoci

Chybí povědomí o biopotravinách a ekologii.

2. Respondent z Prahy

Moc mladí pedagogové

3. Respondent z Královéhradeckého kraje

Chybí vlídnost a přívětivost, chybí respektování potřeb dětí.

4. Respondent ze Středočeského kraje

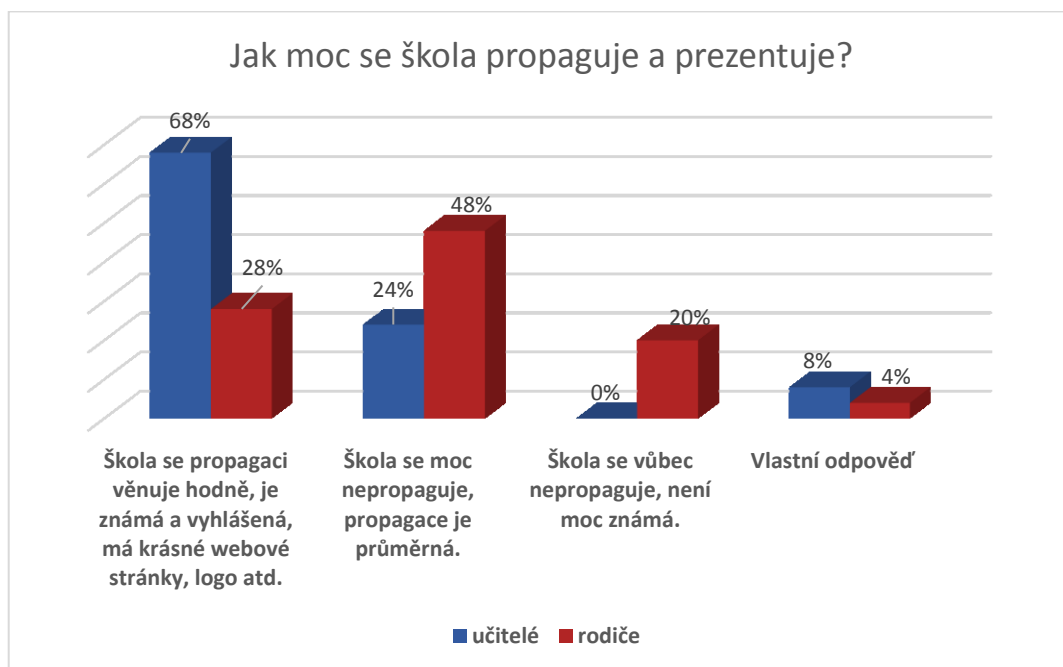
Učitelská znechucenost učit děti, chybí učitelé, kteří umí a chtějí učit děti.

Respondenti, kteří školu nedoporučují, pochází z Prahy (50 %), Královéhradeckého (25 %) a Středočeského kraje (25 %). Otázka věku učitelů závisí na osobních preferencích člověka, na zkušenostech pedagoga. Někdo může spatřovat v mladém pedagogovi výhodu „mladé krve“ v kolektivu, mladí pedagogové mají jiné nápady, rádi využívají inovace a lépe se jim přizpůsobují. Naopak mladý pedagog nemá tolik zkušeností jako jeho starší kolega a někteří rodiče svěřují své děti raději zkušenějším učitelům. Dnešní doba ovšem poukazuje na nedostatek mladých kolegů a stárnutí školních kabinetů.

7.8 Propagace a prezentace

Škola se může propagovat několika způsoby, a to propagačními brožurami školy, výročními zprávami, fotografiemi, dokumenty, výsledky soutěží či akcí v příslušném tisku náležitěmu

dané oblasti a podobně. Proto jsme se učitelů i rodičů zeptali, jak moc a jestli vůbec se jejich škola propaguje. Respondenti měli také možnost vlastní odpovědi, kde mohli uvést, jakým způsobem se škola propaguje.

Graf č. 9 – Jak moc se škola propaguje a prezentuje?

Po vyhodnocení této otázky je vidět velmi velký nesoulad odpovědí mezi učiteli a rodiči. Nadpoloviční většina učitelů (68 % - 17 respondentů) tvrdí, že se škola propagaci hodně věnuje, zatímco stejný názor má pouze 28 % rodičů, což je 7 respondentů. Příčinou může být neinformovanost rodičů či jejich nevědomost. Zajímavé také je, že žádný učitel nezvolil možnost „škola se vůbec nepropaguje, není moc známá“. Znamená to, že každá škola z průzkumu se, dle učitelů, nějakým způsobem propaguje a snaží se zviditelnit. Objevili se zde i vlastní odpovědi. Nejprve budou uvedeny vlastní odpovědi respondentů z řad učitelů, kterých bylo 8 %.

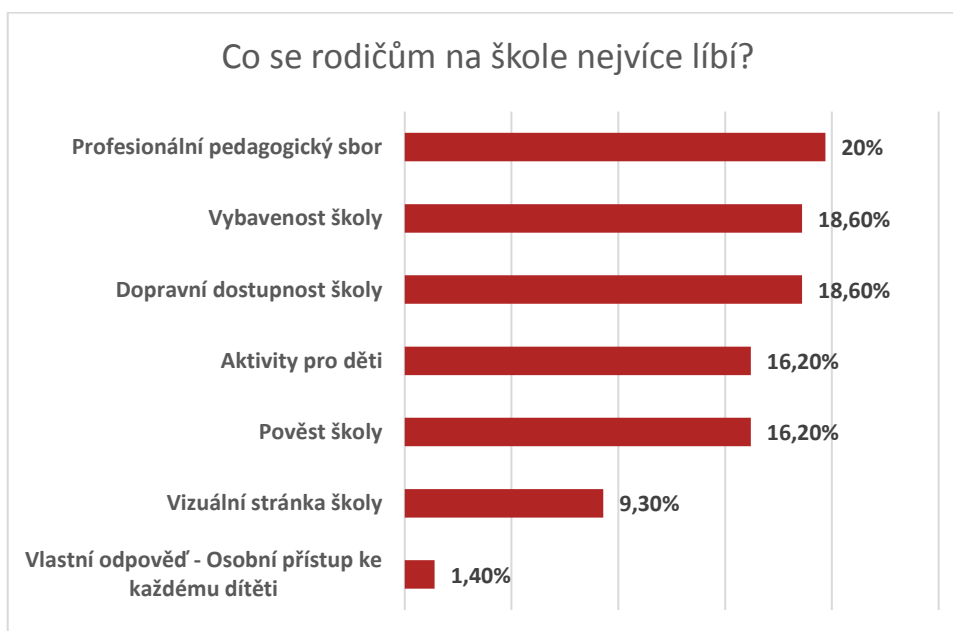
1. Respondent z Jihočeského kraje
V televizi, charitativní akce, vánoční akce.
2. Respondent z Prahy
Nejlepší propagací je zkušenost rodičů, kteří si ji předávají, jinak se škola prezentuje standartním způsobem na webu a informačních portálech.

Zajímavá je odpověď „v televizi“, není moc časté, aby se školky, příspěvkové organizace, zviditelňovaly v televizi.

Vlastní odpověď respondentů z řad rodičů byla pouze jedna (4 %) a to taková, že se „škola nepropaguje vůbec, je největší z okolí, tudíž nejvíce známá a má velmi nechvalně proslulou paní ředitelku“. Tento respondent pochází z hlavního města Prahy.

7.9 Co se rodičům na škole nejvíce líbí?

Jako poslední výzkumná otázka, která byla pouze pro rodiče, byla zvolena „Co se Vám na škole líbí nejvíce?“. Respondenti mohli zvolit více předepsaných možností, ale také měli možnost napsat odpověď vlastní. V následujícím grafu je vidět, co rodiče nejčastěji uváděli:

Graf č. 10 – Co se rodičům na škole nejvíce líbí?

Je patrné, že rodiče nejvíce zajímá složení pedagogického sboru, tj. osoby, které jsou s dětmi v čas jejich pobytu ve škole. *Tímto byl potvrzen další výzkumný předpoklad, který říká, že „Rodiče nejvíce na škole oceňují profesionální pedagogický sbor“.* Napovídala tomu již otázka „Proč by rodiče doporučili školu ostatním?“, ve které rodiče nejčastěji uvedli možnost „učitel“. Dále je to vybavenost školy, tedy pomůcky, hračky, zahrada, hřiště, tedy to, čím škola disponuje a co může dětem nabídnout k výuce a jejich zabavení. Stejně důležitá je pro rodiče dostupnost školy. Dle školského zákona má zákonný zástupce právo zvolit pro

své dítě jinou školu než spádovou, ale z výzkumu vyplývá, že rodiče jsou rádi, pokud mají školu blízko nebo dobře dopravně dostupnou. Je zajímavé, že aktivity pro děti rodiče volili méně často, než možnosti výše. Aktivitami se rozumí kroužky a pořádané akce jak pro děti, tak pro rodiče. Rapidně pozadu za ostatními odpověďmi (přibližně o polovinu) je vizuální stránka školy. Pro rodiče tedy není tak důležité, jak škola vypadá, ale mnohem důležitější je program a akce pro děti.

Závěr

Téma této bakalářské práce je velmi rozsáhlé, kultura se dá zjišťovat různými způsoby a dá se i různě pojmut. Práce je zaměřena na analýzu kultury školy v mateřských školách dle dostupné odborné literatury. Jsou zde uvedeny jednotlivé prvky kultury, popsána silná a efektivní kultura a naopak také slabá kultura, popsáno je školní prostředí, jak vnitřní, tak vnější. Práce se zaměřuje na komunikaci všech subjektů, která je také důležitá ve školním prostředí. Práce se také setkává s pojmem klima školy, který vysvětluje a odděluje od pojmu kultura školy. Cílem bakalářské práce je analýza kultury v mateřské škole, identifikace jejich jednotlivých prvků a popis jejich projevů. Dále také komparovat názory učitelů a rodičů dětí, které mateřskou školu navštěvují. Veškeré cíle byly splněny a výzkumné předpoklady zodpovězeny.

Výzkumná část odhaluje odpovědi respondentů, kteří odpovídali na dotazník, který byl umístěn na internetu. Díky nim se podařilo vyvrátit či potvrdit výzkumné předpoklady, které zněly:

Více než 50 % učitelů tvrdí, že je komunikace mezi rodiči a pracovníky bezproblémová, avšak rodičů toto tvrdí méně než 50 %.

Tento výzkumný předpoklad byl vyvrácen. Zjištění přinesla otázka „Je komunikace rodičů a učitelů na dostatečně dobré úrovni?“, ve které vyplynulo, že je bezproblémová pro téměř tři čtvrtiny rodičů i učitelů.

Rodiče nejvíce na škole oceňují profesionální pedagogický sbor (učitele).

Tento výzkumný předpoklad byl potvrzen. Napovídala tomu již otázka „Proč by rodiče doporučili školu ostatním?“, ve které rodiče nejčastěji uvedli možnost „učitel“. Následně při analýze odpovědí na otázku „Co se Vám na škole nejvíce líbí?“ vyplynulo, že taktéž rodiče nejvíce zvolili možnost „učitel“.

Více než 50 % všech respondentů (učitelů i rodičů) by doporučilo školu svým známým.

Tento výzkumný předpoklad byl potvrzen. Školu by doporučilo 46 respondentů z 50, takže téměř většina.

Závěrem bych chtěla říci, že toto téma je velmi rozsáhlé a příští výzkum může být zaměřen na větší měřítko, například kvůli zjištění spokojenosti rodičů se školami v jednotlivých regionech a krajích, v jednotlivých školách jednotlivých měst, výzkum pouze v hlavním městě Praze a prstenci okolo něj, komparovat názory rodičů v Čechách a na Moravě a podobně. Práce by se dalo rozhodně tímto způsobem rozšířit.

„Učitel i žák mají mít týž cíl: prospěch, který má jeden přinášet, druhý získávat.“

Lucius Annaeus Seneca

Seznam použitých informačních zdrojů

SYSLOVÁ, Zora a kol. *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-113-2

KREJČOVÁ, Věra, KARGEROVÁ, Jana, SYSLOVÁ, Zora. *Individualizace v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0812-9

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Vyd. 2. Praha: Grada Publishing, a. s., 2014. ISBN 978-80-247-4435-3

LAŽOVÁ, Ladislava. *Mateřská škola komunikuje s rodiči*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0378-0

SVOBODOVÁ, Eva a kol. *Vzdělávání v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-744-9

GRECMANOVÁ, Helena. *Klima školy*. Vyd. 1. Olomouc: Hanex, 2008. Edice Edukace. ISBN 978-80-7409-010-3

SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketingové řízení školy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7357-494-9

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Vyd. 1. Grada Publishing, a. s., 2010. ISBN 978-80-247-2742-4

LUKÁŠOVÁ, Růžena. *Organizační kultura a její změna*. Grada Publishing, a. s., 2012. ISBN 978-80-247-7432-9

KASPER, Tomáš. KASPEROVÁ, Dana. *Dějiny pedagogiky*. Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-2429-4

POL, Milan, HLOUŠKOVÁ, Lenka, NOVOTNÝ, Petr, VÁCLAVÍKOVÁ Eva, ZOUNEK, Jiří. *Hledání pojmu kultura školy*. Vydáno v časopise Pedagogika. Dostupné na www: <<http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=2039&lang=cs>>. ISSN 2336-2189

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, (úplné znění k 1. září 2017), Praha, Leden 2017

POL, Milan., HLOUŠKOVÁ, Lenka., NOVOTNÝ, Petr., VÁCLAVÍKOVÁ, Eva.,
ZOUNEK, Jiří. *Zkoumání kultury školy a jeho potenciál pro evaluaci a autoevaluaci školy
na příkladu výzkumů*. e-Pedagogium (on-line), 2002, roč. 2, č. 1 - mimořádné. [cit. 2018-1-
14]. Dostupné na www: <<http://epedagog.upol.cz/eped1.2002/mimo/clanek16.htm>>. ISSN
1213-7499.

MACHÁČKOVÁ, Pavla, NEKVAPILOVÁ, Ivana. *Studijní text k tématu Pedagogická
komunikace*

NOVÝ, Ivan. *Interkulturální management*. Praha. Grada Publishing, a. s., 1996. ISBN 80-
7169-260-3